

VEILEDER

M-478 | 2016

Forskrift om forvaltning av hjortevilt – med kommentarer

KOLOFON

Utførende institusjon

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig**Kontaktperson i Miljødirektoratet****M-nummer**

478

År

2016

Sidetall

60

Versjonsnummer

1 - 13.01.2016

Utgiver

Miljødirektoratet

Prosjektet er finansiert av**Forfattere**

Miljødirektoratet

Tittel - norsk og engelsk

Forskrift om forvaltning av hjortevilt med kommentarer
Regulation on the management of cervids with comments

Sammendrag

Veilederen inneholder forskrift om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften) med veiledende kommentarer til de enkelte paragrafene.

4 emneord

Elg, hjort, rådyr, villrein

4 subject words

Moose, red deer, roe deer, wild reindeer

Forsidefoto

Egill J. Danielsen

Innhold

Innledning	3
Kapittel 1. Formål og definisjoner	4
Kapittel 2. Forvaltning av elg, hjort og rådyr	7
Kapittel 3. Forvaltning av villrein	32
Kapittel 4. Rapportering og håndheving	45
Kapittel 5. Klage, dispensasjon og ikrafttreden.....	51
Vedlegg 1. Valdansvarlig representants oppgaver og muligheter.....	54
Vedlegg 2. Kommunens oppgaver	54
Vedlegg 3. Tabell over frister	55

Innledning

Turt, *Cicerbita alpina*. Foto: Kristin S. Karlsen

Lov om naturens mangfold (naturmangfoldloven) og lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) setter rammene for forvaltning av hjortevilt i Norge. Formålsbestemmelsen i viltloven, «*Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares*», danner sammen med forvaltningsprinsippene i naturmangfoldloven (ss 4-14) en solid basis og rettesnor for forvaltningen.

Strategi for forvaltning av hjortevilt, [DN-rapport 8-2009](#), trekker opp viktige linjer for hjorteviltforvaltningen, og beskriver aktører som er sentrale i arbeidet med forvaltningen. Strategien fokuserer på tre hovedgrep:

- Den gode samfunnssdialogen
- De dyktige aktørene
- Styrket økonomi og forutsigbarhet

Forskrift om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften) gir kommunene mulighet til å være en synlig og aktiv aktør i forvaltningen av elg, hjort og rådyr i sitt område. De har en viktig rolle i samfunnsdialogen, eksempelvis gjennom utarbeidelse av kommunale mål. Statlige villreinnemnder ivaretar den offentlige delen av villreinforvaltningen, og jobber for ivaretagelse av arten og dens leveområder.

Jaktrettshaverne har ansvaret for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også et betydelig ansvar for bestandsplanleggingen gjennom utarbeidelse og gjennomføring av avskytingsplaner, og ikke minst koordinering med tilgrensende vald.

De seinere års forskning på, og overvåking av, hjortevilt har bidratt til økt kunnskap, spesielt om hjorteviltets arealbruk. Dette gir et godt grunnlag for bestandsplanlegging og organisering av jaktområder. Dyras bruk av store arealer krever i mange tilfeller samarbeid over kommune- og eiendomsgrenser for å oppnå en vellykket hjorteviltforvaltning. I tillegg er det viktig med en god dialog med andre samfunnsaktører.

Kunnskap om hjortevilt både samles, videreförmedles og benyttes aktivt, og i den sammenheng er Hjorteviltregisteret et sentralt verktøy. -

Kapittel 1. Formål og definisjoner

Rådyr som beiter på et jorde tidlig om morgen. Foto: Bård Bredesen, naturarkivet.no

§ 1 FORMÅL

Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulykker på andre samfunnsinteresser.

Denne bestemmelsen understreker formålet i viltloven som sier at viltet og deres leveområder skal forvaltes i samsvar med

naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Forskriften skal bidra til at forvaltningen av hjortevilt ikke reduserer naturens produktivitet og mangfold på kort eller lang sikt. Alle hjorteviltartene er bidrag til naturens mangfold når de opptrer i bestandsstørrelser som er tilpasset sine respektive leveområder. Det er viktig at forskriften brukes sammen med andre virkemidler for å oppnå dette.

Den lokale forankringen skal sikre at lokale samfunnsinteresser som næring, rekreasjon, samferdsel og liknende blir lagt vekt på. Hensynet til biologisk mangfold og skogproduksjon/skogforyngelse er særlig aktuelt å vurdere i forhold til overbeiting. Rådyr, villrein, hjort og elg er alle i stand til å påvirke vegetasjonen betydelig med mulighet for indirekte følger. Farer og ulykker i

trafikken forårsaket av hjortevilt samt skader på jordbruk og fruktdyrking er andre områder som viltforvaltningen, i tett samarbeid med andre sektorer, må ta hensyn til.

§ 2 DEFINISJONER

I denne forskriften forstås med

- a) hjortevilt: elg, hjort, rådyr og villrein;
- b) tellende areal: det arealet som skal legges til grunn for beregning av antall fellingstillatelser;
- c) minsteareal: størrelsen på det tellende arealet som skal legges til grunn for hvert dyr det gis fellingstillatelse på;
- d) vald: et areal som etter søknad er godkjent av kommunen eller villreinnemnda for jakt på hjortevilt;
- e) jaktfelt: et mindre geografisk område innenfor et vald som jakttrettshaverne har avgrenset av hensyn til jaktutøvelsen;
- f) bestandsplanområde for elg og/eller hjort: et område bestående av to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg og/eller hjort. Godkjennes av kommunen etter søknad;
- g) villreinområde: et område avgrenset som den geografiske forvaltnings-enheten for villreinbestanden;
- h) bestandsplan: jakttrettshavernes offentlig godkjente, flerårige plan med mål for bestandsutviklingen, og beskrivelse av den årlige avskytingen;
- i) jakttrettshaver: enhver som har jaktrett på en eiendom. Retten til å jakte tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt;
- j) Hjorteviltregisteret: nasjonal databank som ivaretar og tilrettelegger opplysninger for hjorteviltforvaltningen;
- k) sett elg og sett hjort: jegernes observasjoner av bestemte viltarter i sitt jaktfelt, registrert etter fastsatt instruks.

a) hjortevilt

Forskriften gjelder for elg, hjort, rådyr og villrein. Dåhjort er en introdusert hjorteviltart med en begrenset utbredelse i Norge, og omfattes ikke av denne forskriften. Dåhjort kan jaktes med grunneiers tillatelse i hele landet uavhengig av minsteareal, offentlig fellingstillatelse eller godkjent vald. Bestemmelser i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst, og forskrift om jakt- og fangsttider gjelder også ved jakt på dåhjort.

b) tellende areal

Tellende areal er det arealet som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. For rådyr, elg og hjort skal hovedsakelig arealer av produktiv og uproduktiv skog og arealer av myr under skoggrensa regnes med. For villrein er hovedregelen at alt areal over skoggrensa er tellende areal.

c) minsteareal

Begrepet har to rettsvirkninger: 1) Størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jakttrettshaverne har krav på. 2) Arealstørrelsen på det minste sammenhengende området som offentlig myndighet kan godkjenne som et vald.

Minsteareal fastsettes av kommunen gjennom forskrift for elg, hjort og rådyr. For villrein regnes minstearealet ut ved divisjon av villreinområdets samla tellende areal med fastsatt fellingskvote.

d) vald

Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelse fra kommunen eller villreinnemnda. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultater til det offentlige.

e) jaktfelt

Dersom et vald deles opp av jakttrettshaverne, for eksempel slik at flere jaktlag får tildelt hvert sitt jaktområde, kalles disse jaktfelt. Jaktfeltet er den geografiske enheten som rapportering av sett elg/sett hjort gjelder for.

f) bestandsplanområde

Et bestandsplanområde for elg og/eller hjort består av to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan for arten.

g) villreinområde

Det området som en villreinbestand bruker gjennom flere år, avgrenset som den geografiske forvaltningsenheten for bestanden.

h) bestandsplan

En flerårig, maksimalt femårig, plan som beskriver den årlige avskytingen av en hjorteviltart fordelt på kjønn og alder. Bestandsplanen skal også inneholde mål for artens bestandsutvikling. For elg og hjort kan vald eller bestandsplanområder med et areal på minimum 20 ganger minstearealet, søke kommunen om godkjenning av en bestandsplan. For villrein er det jaktrettshaverne gjennom villreinutvalget som utarbeider bestandsplan, som hovedregel for hele villreinområdet. Villreinnemnda behandler søknaden om godkjenning av bestandsplan for villrein.

i) jakttrettshaver

Retten til å jakte på egen eiendom tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt, jf. viltloven § 27. En grunneier kan avtale særskilt bortleie av jakttrett, men denne skal da være skriftlig, jf. viltloven § 28. I enhver form for avtale om utleie av en eiendom til jakt på hjortevilt bør det komme tydelig fram om leietager kun leier muligheten til å utøve jakt på eiendommen, eller om vedkommende også gis fullmakt til å foreta administrative endringer, som for eksempel å melde en eiendom inn eller ut av et vald.

j) Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret lagrer opplysninger om bestandsplanområder, vald og jaktfelt, og ivaretar statistikk fra jakt og jeger-observasjoner og fra vilt som dør av andre årsaker enn jakt. Hjorteviltregisteret legger til rette for utskrift av skjema for fellings-tillatelse, fallviltregisteringer og sett elg og sett hjort. Registrerte data ligger åpnet tilgjengelig for innsyn på www.hjorteviltregisteret.no.

k) sett elg og sett hjort

Jegernes observasjoner av bestemte viltarter i sitt jaktfelt, registrert etter fastsatte retningslinjer. For vald uten jaktfelt, registreres observasjonene på valdnivå. Observasjonene registreres fortrinnsvis på Sett og skutt, www.settogsutt.no, men kan også sendes kommunen på fastsatt papirskjema.

Kapittel 2. Forvaltning av elg, hjort og rådyr

Elgokse og to elgkyr. Foto: Terje Kolaas

Kommunene har hovedansvaret for den offentlige forvaltningen av elg, hjort og rådyr. I tillegg til å bidra til ivaretagelse av bestandene og deres leveområder, har kommunene et stort ansvar for offentlige interesser knyttet til hjortevilt, blant annet opplevelsesverdier, biologisk mangfold og trafikkproblemer.

Kommunenes myndighetsansvar innebærer at det må utøves faglig skjønn i mange saker, samtidig som det kreves fagkunnskap og lokal-kunnskap. En lokaltilpasset forvaltning vil føre til noe forskjellig praksis mellom områder, og fylkeskommunene har derfor en viktig funksjon i å veilede og samordne kommuner innenfor sin region.

Fylkeskommunene har hovedansvaret for elg, hjort og rådyr på regionalt nivå, primært i rollen som tilrettelegger og koordinator.

Fylkeskommunene har også en viktig rolle med å bygge opp den faglige kompetansen på lokalnivået, hvor både pedagogiske og økonomiske virkemidler er viktige.

Jaktrettshaverne har ansvaret for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også mulighet til å bidra i bestands-forvaltningen, blant annet gjennom utarbeidelse av bestandsplaner og gjennomføring av andre forvaltningstiltak.

Fylkesmannens rolle i forvaltning av elg, hjort og rådyr er å være klageinstans for kommunale vedtak etter denne forskriften.

§ 3 MÅL FOR FORVALTNING AV ELG, HJORT OG RÅDYR

Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

Tilpasset forvaltning

Kommunenes mål for utviklingen av hjorteviltbestandene bør utarbeides og vedtas gjennom kommunale interkommunale planer. Målene bør ikke bli statiske, men underkastes samme rulleringsregime som øvrige kommunale planer knyttet til plan- og bygningsloven. Det er opp til kommunene selv hvordan målene forankres i det kommunale systemet.

Det er viktig at de kommunale målene som vedtas er konkrete og etterprøvbare. De bør derfor være realistiske og ha en tidsramme slik at de kan evalueres i forhold til enkle kriterier. Videre er det viktig at kommunenes mål fungerer som tydelige retningslinjer for jakttrettshavere som ønsker å utarbeide en bestandsplan.

Indekser som kan bidra til kartlegging av status og bestandsutvikling, kan hentes ut fra Hjorteviltregisteret. Disse bestandsindeksene er hovedsakelig basert på lokale observasjons- og fellingsdata, men også på data fra den nasjonale bestandsovervåkingen av elg og hjort.

Kommunens mål bør utvikles i tett dialog med berørte interesser, blant annet rettighets- haver- og jegerorganisasjoner. Det er viktig at disse inkluderes på et tidlig stadium i kommunens arbeid med å utvikle gode mål. Kommunen har ansvar for at grupper og

interesser som ikke er i stand til å delta direkte, sikres gode muligheter for medvirkning på andre måter.

Kommunens plikt til å utarbeide mål innebærer ikke en plikt til å utarbeide en avskytingsprofil for artene i sin kommune. Et slikt ansvar tilligger rettighetshavere som ønsker å søke om å få en bestandsplan godkjent for sitt område, jf. § 15. Kommunen kan likevel utarbeide en veiledende bestandsplan eller avskytingsprofil med tanke på å nå de kommunale målene. Tilsvarende som for målene bør dette skje i dialog med berørte interesser.

Andre hensyn

Kommunene har et stort ansvar for å minimere konflikten med andre interesser, som jordbruk, skogbruk, samferdsel og naturmangfold. Konkretisering av dette er viktige mål.

Kommunen må vurdere hensynet til skog- og jordbruk. Skogloven av 2005 har i § 6 et krav om foryngelse etter avvirkning. Skogeier har en frist på tre år til å etablere en tilfredsstillende foryngelse av økonomisk drivverdige treslag, jf. skogbruksforskriften. Skogloven har også en bestemmelse om hjorteviltskader i § 9 som korresponderer med dette foryngelseskravet: «*Der beiting av hjortevilt fører til vesentlege skadar på skog som er under forynging, eller der beitinga er ei vesentleg hindring for å overhalde plikta til å foryne skog etter § 6 i denne lova, skal kommunen som viltorgan vurdere om det er behov for å regulere bestanden av hjortevilt slik at beitetrykket blir redusert.*

Hjorteviltpåkjørsler er en samfunnsutfordring med tanke på dyrevelferd, økonomi, sikkerhet, trafikkavvikling og ulike menneskelige belastninger. Det er derfor relevant å konkretisere mål relatert til antall påkjørsler i kommunen. En god og fortløpende registrering av påkjørsler i Hjorteviltregisteret gir bedre mulighet til å evaluere måloppnåelsen.

Kommunens mål skal bidra til ivaretagelse av naturmangfoldet. Hjortevilt er en del av naturmangfoldet, samtidig som store hjorteviltbestander også kan skade naturmangfoldet. Forvaltningsprinsippene i kapittel II i naturmangfoldloven skal danne et grunnlag for forvaltningen.

§ 4 INTERKOMMUNALT SAMARBEID

Kommunene bør samarbeide om felles mål for hjorteviltbestandene når det er hensiktsmessig å samordne bestandsplanleggingen over kommunegrenser.

Fylkeskommunen kan pålegge kommuner å inngå i et slikt samarbeid hvis det anses som nødvendig for å ivareta bestands- eller samfunnsmessige hensyn på et regionalt nivå.

Merking av hjort og elg har gitt verdifull kunnskap om dyrenes områdebruk, og sier mye om på hvilken skala det er hensiktsmessig å forvalte bestandene. Selv om det er stor variasjon i områdebruk, også innen bestander, viser forskningsprosjektene at en stor del av de merka dyrene årlig bruker et område som tilsvarer minst en kommune. Et interkommunalt samarbeid er derfor ønskelig.

Fylkeskommunen kan pålegge kommunene å samarbeide i tilfeller der det er nødvendig av bestands- eller samfunnsmessige hensyn. I slike tilfeller er det nødvendig at fylkeskommunen bidrar med både plan- og hjorteviltfaglig kompetanse.

§ 5 ÅPNING AV JAKT PÅ ELG, HJORT OG RÅDYR

Kommunen fastsetter forskrift om åpning av jakt på elg, hjort og/eller rådyr i kommunen.

Ved avgjørelse om åpning av jakt skal det legges vekt på artens bestandsutvikling i området og en samfunnsmessig helhetsvurdering i samsvar med § 1.

Høstingsverdig overskudd

Det framgår av naturmangfoldloven § 16, tredje ledd at høsting kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Denne bestemmelsen lister opp to vilkår som må være oppfylt for å tillate høsting.

Vilkåret «*best tilgjengelig dokumentasjon*» knyttes til både innhold og form på dokumentasjonen som kommunen må skaffe. Hvis det er mangelfulle data og utilstrekkelig faglig dokumentasjon, bør kommunen avstå fra å åpne for jakt.

Det andre vilkåret om at arten «*produserer et høstingsverdig overskudd*» gir en klar anvisning på at høstingen skal være bærekraftig på kort og lang sikt. Et høstingsverdig overskudd innebærer at hele overskuddet kan tas ut, uten at det går ut over bestandens produksjonsevne. I de tilfeller en ønsker å høste mer enn overskuddet eller høste der det ikke er et overskudd, må det dokumenteres en antatt vekst slik at arten på sikt produserer et høstingsverdig overskudd. I denne sammenheng vil det være formålstjenlig å se en bestand over større enheter enn en enkelt kommune, og gjennom interkommunalt samarbeid legger til rette for en planmessig beskatning innenfor gitte rammer.

Hensyn til annet naturmangfold

Når kommunen vurderer å åpne for jakt skal det også legges vekt på den virkningen høstingen kan ha på det biologiske mangfoldet for øvrig, jf. naturmangfoldloven § 16 fjerde ledd som sier at «*Ved avgjørelsen om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør.*

Fastsettelse av åpningsforskrift

Åpning av jakt på hjortevilt fastsettes som forskrift. I samme forskrift skal det fastsettes minsteareal for artene det åpnes for jakt på, jf. § 6.

Før fastsettelse skal kommunen også vurdere følgende

- når det ble registrert dyr i kommunen for første gang,
- hvor stor bestanden anslås å være i dag,
- om bestanden er avgrenset til en del av kommunen,
- artens livsgrunnlag i kommunen, for eksempel beiteressurser,
- bestandsutvikling for vedkommende art i regionen,
- kommunens mål for utvikling av bestanden.

Berørte interesser må varsles før forskrift fastsettes, jf. forvaltningsloven § 37. Dette kan kommunen gjøre med informasjonsmøte, brev eller kunngjøring på annen hensiktsmessig måte. Kommunen må påse at saken er tilstrekkelig opplyst før forskrift fastsettes.

Relevante offentlige organer, berørte parter og organisasjoner må gis anledning til å uttale seg i saken.

Forskrift om åpning av jakt må tilfredsstille kravene i forvaltningsloven § 38. Forskriften skal sendes til Norsk Lovtidend for kunngjøring den dagen den fastsettes. Dersom ikraftsettingstidspunktet ikke er fastsatt, trer

forskriften i kraft en måned etter kunngjøring i Norsk Lovtidend. Gjenpart av forskriften sendes fylkeskommunen, nabokommuner, Miljødirektoratet og eventuelt andre relevante aktører.

Geografisk avgrensning

Kommunen kan åpne for jakt på elg, hjort og rådyr innenfor sine grenser. Hovedregelen er at det åpnes for jakt i hele kommunen. I særskilte tilfeller kan det likevel være relevant å åpne for jakt i deler av en kommune. Dette er kun relevant i kommuner med særlig ulike levevilkår for hjortevilt, for eksempel der utbredelsen av den respektive arten av naturlig årsak er veldig ulik.

Hjorteviltforskriften gir ikke kommunen anledning til å vedta at det ikke skal finnes en eller flere arter av hjortevilt innenfor kommunens grenser dersom artens naturlige utvidelse av leveområder tilsier dette. Av hensyn til annen virksomhet/næringsproduksjon er det imidlertid mulig å ha mål om en lav hjorteviltbestand i deler av en kommune, eventuelt for noen arealer innenfor et interkommunalt samarbeid.

Oppheving av åpningsforskrift

Forskrift om åpning av jakt er ikke tidsavgrenset, den gjelder til den blir opphevret eller endret. Dersom bestanden av en art i en kommune er så redusert at det ikke lenger er grunnlag for jakt, har kommunen myndighet til å stenge for jakt ved å oppheve den aktuelle delen av åpningsforskriften. Dette gjøres ved en opphevelsesforskrift. Kravene til forhåndsvarsling og saksbehandling er som beskrevet i avsnittene om fastsettelse av åpningsforskrift.

§ 6 FASTSETTELSE AV MINSTEAREAL FOR ELG, HJORT OG RÅDYR

Kommunen fastsetter minsteareal for elg, hjort og/eller rådyr i forskrift. Det kan fastsettes ulikt minsteareal for ulike arter og for ulike deler av en kommune.

Forslag om endring av minsteareal fremmes innen 15. januar. En eventuell forskriftsendring fastsettes av kommunen innen 15. mars.

Forskriftsfastsettelse

Fastsetting av minsteareal for elg, hjort og rådyr gjøres i samme forskrift som åpning av jakt, og etter samme regler og prosedyrer som åpningsforskriften, se kommentarer til § 5. Det bør være én forskrift som omhandler alle de aktuelle artene i området.

Ulikt minsteareal i en kommune

Hovedregelen er ett minsteareal per kommune for hver art. Det kan imidlertid fastsettes forskjellige minsteareal i ulike deler av en kommune dersom det er vesentlig forskjell på beitegrunnlag, bestandstetthet eller skadepress. I slike tilfeller bør grensene mellom områder med ulikt minsteareal følge klare skillelinjer i terrenget, eksempelvis større vassdrag, snaufjellstrekninger med videre. Tilsvarende kan kommunen unntaksvist vurdere differensiert minsteareal mellom områder med vesentlig variasjon i bonitet og produktivitet. Det er naturlig at høyproduktive arealer, som gir mye godt beite, får et lavere minsteareal enn områder med store uproduktive arealer.

Endring av minsteareal

Jaktrettshavere, jordbrukere, jegere og andre som har rettslige interesser i elg, hjort og rådyr kan fremme forslag overfor kommunen om endring av minsteareal. Dette må gjøres innen 15. januar. Ved endring av minsteareal fastsettes en endringsforskrift som kunngjøres

og sendes Norsk Lovtidend. Fristen for å fastsette en endringsforskrift er 15. mars. Datoen er tilpasset andre frister: Fristen for å trekke en eiendom ut av et vald eller melde endringer i eksisterende vald er 1. april, og fristen for å søke om godkjenning av vald for jakt på elg, hjort og rådyr er 1. mai.

Før endring av minstearealet skal kommunen vurdere følgende

- bestandsutvikling i forhold til kommunens mål,
- bestandenes størrelse og sammensetning,
- beitegrunnlag og artens livsvilkår ellers, herunder sesongtrekk,
- eventuelle konflikter i forhold til jord-, hage- og skogbruk,
- viltpåkjørsler langs vei og jernbane samt annen irregulær avgang,
- andre mulige konfliktpunkter, for eksempel naturmangfold.

Hjorteviltregisteret er en viktig kilde til flere av forholdene som er nevnt ovenfor, for eksempel jaktstatistikk, sett elg/sett hjort og trafikkulykker. I tillegg skal fylkeskommunen veilede kommunene og bistå med å skaffe tjenlige oversikter.

Minsteareal som virkemiddel

Fastsetting av minstearealet er det viktigste virkemiddelet i reguleringen av bestandsstørrelse. Minstearealet bør samordnes med de øvrige virkemidlene for å nå kommunens mål i hjorteviltforvaltningen. Andre virkemidler er fravik av minstearealet, jf. § 7 og bestandsplanlegging, jf. § 15. I særskilte tilfeller, der øvrige virkemidler er forsøkt uten hell, eller der akutte situasjoner oppstår, kan kommunen vurdere skadefelling, jf. naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd, eller uttak av eget tiltak, jf. delegering etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd første punktum, datert 16. september 2013.

§ 7 FRAVIK FRA MINSTEAREALET

Kommunen kan ved tildeling av fellings-tillatelser fravike minstearealet for elg, hjort og rådyr med inntil 50 prosent.

Fravik kan gjøres på bakgrunn av ulikheter i artens levevilkår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, den skade viltet volder eller andre ekstraordinære forhold.

Fravik fra minstearealet er et enkeltvedtak som gjøres for særskilte vald og for et begrenset tidsrom.

Enkeltvedtak for avgrenset område

Kommunen har mulighet til å fravike det fastsatte minstearealet med 50 prosent opp eller ned. Fravik fra minstearealet er et enkeltvedtak som skal gjelde et bestemt geografisk område og for en bestemt tidsperiode, fortrinnsvis kun ett år. Vilkårene for fravik framgår i bestemmelsen. Vedtaket skal begrunnes og kan påklages av partene.

Fravik fra minstearealet gjelder kun for beregning av fellingskvote for det valdet eller de valdene som inngår i det bestemte geografiske området. Bestemmelsen er et tillegg til de ordinære virkemidlene for å regulere bestandsstørrelsen.

Begrensninger ved bruk

Det er ikke anledning til å fravike fastsatt minsteareal for å kunne godkjenne et vald som har mindre tellende areal enn det minstearealet som er fastsatt i medhold av § 6. Det er ikke anledning til å fravike fastsatt minsteareal for å tilfredsstille arealkravet for å få godkjent en bestandsplan eller et bestandsplanområde, jf. §§ 12 og 15.

Ved fravik av minstearealet over lengre tid, må kommunen vurdere en forskriftsendring av minstearealet i stedet for å benytte § 7.

§ 8 TELLENDE AREAL FOR ELG, HJORT OG RÅDYR

For elg, hjort og rådyr skal kommunen som hovedregel regne skogareal og myr under skoggrensa som tellende areal. Med skogareal menes både produktiv og uproduktiv skog, og både lauvskog og barskog. Kommunen kan godkjenne andre arealtyper som tellende areal der disse er av stor betydning for vedkommende art.

Områder som er omdisponert slik at arealet ikke lenger benyttes av vedkommende viltart skal trekkes ut av tellende areal.

Det er størrelsen på det godkjente tellende arealet som skal legges til grunn ved beregning av antall fellingstillatelser som tildeles et vald.

Arealtyper som medregnes

Skogareal og myr under skoggrensa er de arealtyppene som skal regnes som tellende areal. I tillegg kan jakttrettshaver søke om å få godkjent andre arealtyper som tellende areal. Areal som vurderes som tellende areal, vil primært være områder som etter plan- og bygningsloven er lagt ut som LNF(R)-områder. I mange kommuner felles for eksempel en stor andel av dyrene på innmark. I slike områder vil det være helt naturlig at kommunen godkjener hele eller deler av innmarksarealet som tellende areal.

Bestemmelsen sier ikke noe om fradrag av vann fra det tellende arealet. Det framgår at vann i utgangspunktet ikke er tellende areal, og det skal være en enhetlig håndtering av dette innenfor kommunens grenser, for eksempel at vann over en størrelse kommunen bestemmer skal trekkes fra det tellende arealet.

Uttrekking av omdisponert areal

Areal som ikke lenger naturlig benyttes av arten skal trekkes ut av tellende areal. Dette innebærer at areal som omreguleres fra LNF(R)-område, jf. plan- og bygningsloven § 11-7, trekkes ut av tellende areal. Uttekkingen trenger imidlertid ikke skje før arealet fysisk endres.

Når kommunen trekker ut et omdisponert areal fra det tellende arealet i et godkjent vald, er dette et vedtak som kan påklages etter vanlige regler. Vedtaket gjøres så tidlig som mulig og senest 1. april av hensyn til planlegging av kommende jakt. Tildeling av fellingstillatelser og eventuell bestandsplan må justeres i henhold til endringen.

§ 9 KRAV TIL VALD FOR JAKT PÅ ELG, HJORT OG RÅDYR

Valdet skal være sammenhengende og ha en avgrensning som gjør det egnet til jakt på elg, hjort og/eller rådyr.

Valdet må omfatte et tellende areal som minst tilsvarer minstearealet for vedkommende hjorteviltart. Valdet kan i tillegg omfatte annet areal enn tellende areal.

Jaktrettshaverne skal oppnevne en valdansvarlig representant som opptrer på vegne av valdet overfor kommunen.

Krav til størrelse og form

Jakt på elg, hjort og rådyr kan kun foregå i godkjent vald. Et vald skal være sammenhengende og ha en avgrensning og en form som gjør det egnet til utøvelse av jakt. Størrelsen på det tellende arealet må minst tilsvare det fastsatte minstearealet for arten. Jaktrettshaverne kan samarbeide for å oppnå ønsket størrelse på valdet, men kan selv dele valdet opp i mindre enheter, jaktfelt, av hensyn til jaktutøvelsen.

Valdet kan omfatte andre arealtyper enn tellende areal. Valdets bruttoareal kan derfor være større enn størrelsen på det tellende arealet. Det er imidlertid kun det tellende arealet kommunen skal legge til grunn for godkjenning av vald og for tildeling av fellingstillatelser. Fellingstillatelsene er derimot gyldige over hele valdets areal.

Eiendommer der jaktrettshaveren ikke har stilt sin jaktrett til disposisjon kan godtas innenfor valdets yttergrenser, men ikke som en del av valdets areal. Dersom en eller flere slike eiendommer deler valdet i to, kan imidlertid ikke valdet betraktes som sammenhengende og det kan dermed ikke godkjennes.

Kravene til valdets sammenheng, form og avgrensning kan skape enkelte utfordringer, og kommunen må utøve faglig skjønn. For eksempel bør arealer som skilles av infrastruktur som fullstendig hindrer utveksling av dyr, ikke godkjennes som et vald da det ikke er sammenhengende.

Valdansvarlig representant

Valdansvarlig representant skal være jaktrettshavers kontaktperson overfor myndighetene i saker som angår valdet, eksempelvis utsending av fellingstillatelse, rapportering av fellingsresultat og andre pålegg fra forvaltningsmyndighetene.

Ved jakt på elg og hjort plikter valdansvarlig representant å melde jaktlederes navn og adresser til kommunen før jakta starter, jf. forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst § 26 A. Valdansvarlig representant er ikke ansvarlig ovenfor myndighetene med hensyn til selve jaktutøvelsen. Den enkelte jeger er formelt ansvarlig for egne handlinger.

Vedtekter

Forskriften stiller ikke krav om at det skal utarbeides vedtekter for valdet. Av hensyn til ivaretagelse av privatrettslige forhold anbefales det likevel at vedtekter alltid utarbeides for et vald.

§ 10 SØKNAD OM GODKJENNING AV VALD

Søknad om godkjenning av vald for jakt på elg, hjort eller rådyr sendes kommunen innen 1. mai.

Søknaden skal inneholde

- a) opplysning om hvilken art søknaden gjelder for,
- b) kart som tydelig viser grensene for valdet,
- c) oversikt over de eiendommene (gårds- og bruksnummer) valdet omfatter, og den enkelte eiendoms størrelse innenfor valdets grenser,
- d) oversikt over tellende areal som søkes godkjent,
- e) underskrift fra den eller de som lovlige representerer hver enkelt eiendom, og
- f) valdansvarlig representants navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift.

Hjem kan søker

Jaktretten tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt. Jaktrettshaver kan søker kommunen om å få godkjent sin eiendom som vald. Et vald kan bestå av en eller flere eiendommer, men den samlede størrelsen på det tellende arealet må minst tilsvare størrelsen på det fastsatte minstearealet for arten.

Frist

Fristen for å søker om godkjenning av vald for jakt på elg, hjort og rådyr er 1. mai. Minstearealet for elg, hjort og rådyr skal være fastsatt av kommunen innen 15. mars. Dersom minstearealet er økt slik at valdet ikke lenger tilfredsstiller arealkravet, vil ikke valdet få tildelt fellingstillatelse det aktuelle året. Med frist for ny søknad 1. mai, skal slike vald ha mulighet til å søker samarbeid med naboeiendommer for å få etablert et vald som tilfredsstiller størrelseskravet.

Søknadens innhold

- a) Det er en stor fordel om valdet omfatter flest mulig av de aktuelle artene. Dette forenkler arbeidet både for privat og offentlig sektor, og det gir bedre muligheter for en helhetlig ressursforvaltning. Det skal likevel sendes en søknad for hver art da det tellende areal kan variere mellom arter.
- b) Grensene for valdet skal markeres på kart i en målestokk som klart viser valdets grenser. Det er hensiktsmessig at valdgrensene følger eiendomsgrensene.
- c) og d) Søker er pliktig til å legge fram korrekte opplysninger om eiendomsgrenser og tellende areal. Slike opplysninger om den enkelte eiendom kan finnes hos kommunen eller hos Norsk institutt for bioøkonomi, <http://gardskart.skogoglandskap.no/>. Det er viktig at disse opplysningene holdes oppdatert, og at godkjent tellende areal justeres ved behov. Arealet skal beregnes basert på kartopplysninger, og det skal ikke korrigeres for hellende terregn.
- e) Alle jaktrettshavere i valdet skal skrive under på søknaden, dersom annet ikke er bestemt i avtale eller lov. For et sameie hvor ikke annet er bestemt, er flertallsvedtak tilstrekkelig for innmelding av en eiendom, jf. sameigelova § 4. For grunneiersammenslutninger og så videre, er det tilstrekkelig med underskrift fra lovlig valgt representant. Bestemmelser om hvem som representerer sammen-slutningen kan følge av vedtekter eller annet relevant regelverk.

En som leier jakt har ikke anledning til å melde en eiendom inn i et vald eller gjøre andre administrative endringer uten skriftlig fullmakt, jf. også kommentarer til § 2 bokstav i.

Søker må kunne dokumentere at underskriftene representerer de enkelte

eiendommer/ jaktrettigheter på lovlig vis.
For øvrig vises det til viltloven §§ 27-31.

- f) Underskriften er en bekreftelse på at vedkommende gir sitt samtykke til å opptre som valdansvarlig representant overfor kommunen.

Søker skal kunne dokumentere at rettighetsforholdene i valdet er i orden.

For kommuneoverskridende vald skal søknaden sendes den kommunen som har den største andelen tellende areal i valdet hvis ikke annet er bestemt, jf. § 17.

Søknadsskjema for om godkjenning av vald kan lastes ned fra Miljødirektoratet sin [skjemabank](#).

§ 11 GODKJENNING OG ENDRING AV VALD

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av nye vald eller endringer i eksisterende vald for jakt på elg, hjort og rådyr innen 15. juni.

Jaktrettshaver som ønsker å trekke en eiendom ut av et godkjent eller omsøkt vald, skal melde dette skriftlig til valdansvarlig representant med kopi til kommunen senest 1. april. Utmelding krever underskrift fra den eller de som lovlig representerer eiendommen.

Dersom valdets grenser, eiendomsforhold eller tellende areal endres, skal valdansvarlig representant melde endringene skriftlig til kommunen innen 1. mai for ny godkjenning.

Kommunen kan til enhver tid trekke godkjenningen av hele eller deler av valdet tilbake og kreve at det fremmes ny søknad dersom rettighetsforhold som har betydning for godkjenningen av valdet er uklare. Kommunen kan også kreve at opplysningene som er gitt i søknaden bekreftes eller dokumenteres på nytt.

Vurdering av søknad

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av vald så fort som mulig, men senest innen 15. juni. Det kan være hensiktsmessig å behandle alle årets søknader samtidig for å få en helhetlig valdstruktur i kommunen.

Kommunen skal vurdere om søknaden om valdgodkjenning tilfredsstiller alle formelle krav i §§ 9 og 10. Valdet kan ikke godkjennes dersom disse kravene ikke er oppfylt. Kommunen må likevel utøve skjønn når de vurderer valdets form og avgrensning, og ta i betraktning at det som hovedregel er

forvaltningsmessige fordeler med store enheter. Der hvor strukturen på valdet (avgrensing, form, størrelse) er til hinder for en rasjonell og effektiv viltforvaltning, bør kommunen i samarbeid med jakttrettshaverne arbeide for bedre ordninger. At et vald er godkjent må ikke være til hinder for at det arbeides for bedre løsninger.

Areal som ligger i nærheten av tettbebygd strøk eller lignende, må vurderes særskilt. Det er likevel jeger og jaktleder som skal påse at selve jaktutøvelsen foregår sikkerhetsmessig forsvarlig, jf. forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst med kommentarer. Kommunen bør også vurdere om godkjenning av vald kan bidra til å begrense ekstraordinære uttak av skadegjørende individer.

Godkjenning eller avslag er enkeltvedtak

Kommunens godkjenning av vald eller avslag på søknad om godkjenning av vald er et enkeltvedtak og skal begrunnes. Vedtaket kan påklages av partene, og som parter regnes først og fremst søker og tilstøtende nabover. I særlige tilfeller kan også andre betraktes som part, noe som avgjøres i hvert enkelt tilfelle.

En godkjenning gjelder inntil kommunen trekker godkjenningen tilbake, eller jakttrettshaverne selv oppløser valdet.

Utmelding av en eiendom

En jakttrettshaver som ønsker å melde en eiendom ut av et godkjent eller omsøkt vald har mulighet til dette i perioden mellom endt jakttid og 1. april. Utmelding skal gjøres skriftlig til valdansvarlig representant som skal videreforside alle endringer i valdet samlet til kommunen innen 1. mai. En kopi av utmelingen skal likevel sendes kommunen for å unngå tvilstilfeller og for å sikre utmeling. Blir kommunen klar over at valdansvarlig representant ikke har fått beskjed om en utmelding, skal kommunen varsle valdansvarlig representant om de meldte endringene i valdet.

Utmelding krever underskrift fra den eller de som lovlige representerer eiendommen, jf. veileitung til § 10 bokstav e.

Melding om endringer i valdet

Fristen for å melde fra til kommunen om endringer i grenser, eiendomsforhold eller tellende areal er 1. mai. De enkelte jakttrettshaverne må i god tid gi opplysninger til valdansvarlig representant om eventuelle endringer slik at opplysningene kan sendes kommunen innen fristen. Kommunen skal behandle alle endringsmeldinger, og godkjenne endringene så lenge valdet fremdeles oppfyller alle formelle krav.

Dersom valdet inngår i et bestandsplanområde, bør valdansvarlig representant ha en dialog med representanten for bestandsplanområdet hvis endringer i tellende areal kan føre til endringer i en godkjent bestandsplan.

Kommunen skal alltid ha oppdaterte opplysninger om valdansvarlig representant, det vil si navn, postadresse, telefonnummer og e-postadresse. Endringer i dette meldes til kommunen.

Tilbaketrekking og krav om ny søknad eller dokumentasjon

Kommunen kan be om at opplysninger som er gitt i søknaden bekreftes eller dokumenteres på nytt, eller be om ny søknad om valdgodkjenning. Kommunen bør be om slik dokumentasjon eller søknad så snart de oppdager at dette kreves, og senest innen 1. april for allerede godkjente vald. Dette skal skje skriftlig. Samtidig skal kommunen opplyse om gjeldende valdgodkjenning trekkes tilbake eller ei.

Dersom det har skjedd arealmessige endringer som tilsier at valdet ikke lenger tilfredsstiller kravene i § 9, kan det fremlegges ny søknad om godkjenning av vald. For eksempel kan en økning i minsteareal medføre at små vald ikke lenger har nok tellende areal for å få tildelt fellingsstillatelse. I slike tilfeller må arealene søkes sammenslått med naboeiendommer og

det må søkes om godkjenning av det nye valdet.

Tvist om rettighetsforholdene er grunn for å nekte godkjenning eller trekke tilbake en godkjenning. Dersom rettighetsforhold som har betydning for godkjenningen av valdet er uklare, kan kommunen til enhver tid på året trekke godkjenningen av hele eller deler av valdet ved et enkeltvedtak, og samtidig be om at det fremmes ny søknad. Dette skal gjøres av hensyn til enkeltgrunneieres rettsikkerhet. Et slikt krav må ha en klar saklig begrunnelse. Dette kan gjelde grense-tvister, tvister om jaktrettigheter i sameie og lignende. Avklaring på slike rettighetsforhold må gjøres av partene selv eller av rettsvesenet. Jordskifteretten kan i en bruksordning for jakta fastslå hvem som har rettigheter i området og størrelsen på den enkeltes andel.

§ 12 KRAV TIL BESTANDSPLAN-OMRÅDE FOR ELG OG HJORT

Et bestandsplanområde er to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg og/eller hjort.

Bestandsplanområdet må disponere et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet.

Bestandsplanområdet skal oppnevne en representant som opptrer på vegne av bestandsplanområdet overfor kommunen.

Bestandsplanområdet

I denne forskriften er et bestandsplanområde en administrativ enhet som består av to eller flere vald. Valdene må skriftlig slutte seg til bestandsplanområdet, og dette skal godkjennes av kommunen, jf. § 14. Et bestandsplanområde består kun av de valdene som har gitt sitt samtykke til samarbeidet.

Valdene som inngår i bestandsplanområdet samarbeider om å utarbeide bestandsplan for elg og/eller hjort. Slik kan elg og hjort forvaltes gjennom bestandsplaner uten at valdene behøver å slå seg sammen til ett vald.

Muligheter for jaktrettshavere i et bestandsplanområde

De enkelte valdene i et bestandsplanområde beholder sine grunnleggende rettigheter som vald, og får dermed tildelt sin del av fellingskvota av kommunen, tilsvarende valdets tellende areal.

Ved å inngå i et bestandsplanområde får imidlertid jaktrettshaverne en utvidet mulighet til å bidra til den lokale bestandsforvaltningen gjennom utarbeidelse og gjennomføring av bestandsplaner.

Valdene i et bestandsplanområde kan samarbeide om bestandsutvikling og jaktutøvelse på et mer overordna nivå. Jaktrettshaverne kan for eksempel velge løsninger som gjør jakta mer fleksibel og effektiv ved å styre jakttrykket til ønskelige deler av bestandsplanområdet (bestemte vald) gjennom vedtekter eller skriftlige fellesjaktavtaler, jf. § 19.

Minimumskrav til størrelse

Det er satt et minimumskrav til bestandsplanområdets størrelse: Valdene i et bestandsplanområde må til sammen disponere et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet for den respektive arten. Kommunen kan øke dette minimumskravet, men ikke senke det, jf. § 15.

Etablering av et bestandsplanområde som omfatter både elg og hjort krever at området tilfredsstiller minimumskravet til areal for begge artene. Det er ikke tilstrekkelig at kun en av artene oppfyller arealkravet for å få godkjent et bestandsplanområde for begge arter.

Geografisk utforming

Merking av hjort og elg med GPS-sendere har gitt verdifull kunnskap om dyrenes områdebruk. Mange av individene i ulike bestander benytter svært store arealer gjennom året, og vi har fått mer kunnskap om hvilke områder dyr trekker mellom. Slik kunnskap er relevant å benytte når man skal etablere et bestandsplanområde.

Forskriften stiller ikke like strenge krav til at et bestandsplanområde skal være sammenhengende som den gjør til et vald. Bestandsplanområdet kan for eksempel omfatte vann eller infrastruktur som innebærer at det faller utenfor definisjonen av vald. Området må likevel ha en utforming som gjør at det er en hensiktsmessig enhet for bestandsforvaltning av vedkommende art.

Det må utøves skjønn ved vurdering av bestandsplanområdets utforming. Det er viktig at bestandsplanområdet består av områder som individer i samme bestand naturlig kan benytte seg av. Bestandsplanområdet kan overskride både kommune- og fylkesgrenser, og vil normalt ha en størrelse som overskriver tradisjonelle vald.

Kommunen bør samarbeide med jaktretthaverne for å oppnå en struktur på bestandsplanområdene som er hensiktsmessig for forvaltning av vedkommende art. Spesielt bør det arbeides for at alle vald som naturlig tilhører samme bestandsplanområde, blir med i samarbeidet.

Vald som havner innenfor yttergrensene til et bestandsplanområde, men som ikke vil tilslutte seg bestandsplanområdet regnes ikke som en del av bestandsplanområdet.

Bestandsplanområdets representant

Bestandsplanområdet skal ha en representant som opptrer ovenfor kommunen i administrative saker som angår bestandsplanområdet, herunder endringer i bestandsplan. Rapportering av fellingsresultat og endringer

som angår godkjenning av et vald er valdansvarlig representants oppgave selv om valdet inngår i et bestandsplanområde.

Vedtekter

Forskriften stiller ikke krav om at det skal utarbeides vedtekter eller annen form for samarbeidsavtale for bestandsplanområdet. Av hensyn til ivaretagelse av privatrettslige forhold anbefales det likevel at vedtekter eller samarbeidsavtale alltid utarbeides ved opprettelse av et bestandsplanområde.

S 13 SØKNAD OM GODKJENNING AV BESTANDSPLANOMRÅDE FOR ELG OG HJORT

Søknad om godkjenning av bestandsplanområde for jakt på elg eller hjort sendes kommunen innen 1. mai.

Søknaden skal inneholde

- opplysning om hvilken art søkeren gjelder for,
- kart som tydelig viser grensene for bestandsplanområdet,
- oversikt over alle valdene som inngår i bestandsplanområdet,
- oversikt over tellende areal for bestandsplanområdet samlet,
- underskrift fra valdansvarlig representant for alle vald som inngår i bestandsplanområdet, og
- navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift for representanten for bestandsplanområdet.

Frist og søknad

Fristen for å søke kommunen om godkjenning av et bestandsplanområde er 1. mai. Der bestandsplanområdet går over flere kommuner, skal søknaden sendes den kommunen som har den største andelen

tellende areal innen bestandsplanområdet, hvis ikke annet er bestemt, jf. § 17.

Søknadens innhold

- a) I søknaden må det stå hvilken art søkeren gjelder. Alle valdene som inngår i bestandsplanområdet må være godkjent for jakt på omsøkt art.
- b) Grensene skal markeres på kart i en målestokk som klart viser bestandsplanområdets grenser.
- c) Navn på vald og tilhørende nasjonale valdnummer ligger tilgjengelig i Hjorteviltregisteret.
- d) Opplysninger om tellende areal for bestandsplanområdet. Arealet skal regnes ut for hver enkelt viltart, og baseres på det tellende arealet som er godkjent for hvert vald.
- e) Det er tilstrekkelig at valdansvarlig representant skriver under søkeren på vegne av valdet. Dette forutsetter at valdansvarlig representant har fullmakt eller samtykke fra jakttrettshaverne til dette. Kommunen kan etterspørre eller på forhånd be om skriftlig dokumentasjon på dette. Valdansvarlig kan for eksempel ha fått fullmakt gjennom valdets vedtekter til å skrive under søkeren, eller gjennom gyldig vedtak om innmelding i bestandsplanområdet. Dersom annet ikke er bestemt i valdets vedtekter eller på annet måte, avgjør flertallet av jakttrethaverne om valdet skal meldes inn i et bestandsplanområde. Valget om å melde et vald inn i et bestandsplanområde er et valg som ikke rokker ved rettigheten til å drive eller ikke drive jakt på egen eiendom, dette ivaretas ved at jakttrethaver har mulighet til å melde seg ut av valdet, jf. § 11.
- f) Navn og adresse på kontaktperson som representerer bestandsplanområdet overfor den administrerende kommunen. I saker av administrativ eller organisatorisk

karakter, som ikke er ansvaret til vald-ansvarlig representant, er det denne kontaktpersonen myndighetene henvender seg til.

§ 14 GODKJENNING OG ENDRING AV BESTANDSPLANOMRÅDE FOR ELG OG HJORT

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av nytt bestandsplanområde eller endringer i eksisterende bestandsplanområde innen 15. juni.

Vald som ønsker å trekke seg ut av et godkjent eller omsøkt bestandsplanområde, skal melde dette skriftlig til representanten for bestandsplanområdet med kopi til kommunen innen 1. april.

Representanten for bestandsplanområdet skal melde om endringer i bestandsplanområdet til kommunen innen 1. mai for ny godkjenning.

Kommunen kan trekke godkjenningen tilbake hvis kravene i § 12 ikke lenger er oppfylt. Frist for kommunen til å trekke godkjenningen tilbake er 1. april.

Vurdering av søkeren

Kommunen skal behandle søkeren om godkjenning av bestandsplanområde så fort som mulig, og senest innen 15. juni. Det kan være hensiktsmessig å behandle alle årets søkerer samtidig for å få en helhetlig struktur i kommunen. Kommunen skal vurdere om søkeren tilfredsstiller alle formelle krav i §§ 12 og 13.

På samme vis som ved godkjenning av vald må kommunen utøve skjønn ved godkjenning av bestandsplanområder. Dette gjelder spesielt vurderinger som gjør at bestandsplanområdet

oppnår en forvaltningsmessig fornuftig struktur og størrelse.

Godkjenning eller avslag er enkeltvedtak

Kommunens godkjenning eller avslag på søknad om et bestandsplanområde er et enkeltvedtak og skal begrunnes. Vedtaket kan påklages av parter med rettslig klageinteresse. Dette omfatter først og fremst søker og tilstøtende naboer. I særlige tilfeller kan også andre ha rettslige klageinteresser, noe som avgjøres i hvert enkelt tilfelle.

Godkjenningens gyldighet

Kommunen kan ved enkeltvedtak trekke godkjenningen av et bestandsplanområde tilbake. Tilbaketrekkning skal skje uten unødig opphold, og senest 1. april. Tilbaketrekkning kan skje til enhver tid dersom rettighetsforhold som har betydning for godkjenningen av et vald som inngår i bestandsplanområdet er uklare, jf. § 11, eller ved uklare rettighetsforhold som har betydning for godkjenningen av selve bestandsplanområdet.

Utmelding

Vald som ønsker å trekke seg ut av et godkjent eller omsøkt bestandsplanområde har anledning til dette i perioden mellom endt jakttid og 1. april. Utmelding skal gjøres skriftlig til bestandsplanområdets representant som skal videreformidle alle endringer i bestandsplanområdet samlet til kommunen innen 1. mai. En kopi av utmeldingen skal likevel sendes kommunen for å unngå tvilstilfeller og for å sikre utmelding. Blir kommunen klar over at bestandsplanområdets representant ikke har fått beskjed om en utmelding, skal kommunen varsle vedkommende om dette.

Det er samme krav til utmelding av et vald som til innmelding av et vald i et bestandsplanområde. Det vil si at valdansvarlig representant kan opptre på vegne av valdet, forutsatt tilstrekkelig fullmakt fra jaktretthaverne. Det er tilstrekkelig at flertallet av jaktrettshaverne i det enkelte valdet ønsker utmelding fra et bestandsplanområde.

Endringer i bestandsplanområdet

Fristen for å melde fra til kommunen om endringer i bestandsplanområdet er 1. mai. Representanten for bestandsplanområdet skal melde fra om endringer i sammensetningen av bestandsplanområdet, det vil si hvilke vald som inngår i eller utgår av bestandsplanområdet. Kommunen skal behandle alle endringsmeldinger, og godkjenne endringene så lenge bestandsplanområdet fremdeles oppfyller alle formelle krav.

En endring i sammensetningen av bestandsplanområdet, eller endringer i tellende areal for ett eller flere vald som inngår i et bestandsplanområde, vil normalt føre til en justering av en allerede godkjent bestandsplan. Dette kan for eksempel gjelde fordeling av fellingstillatelser mellom vald og/eller antall fellingstillatelser for bestandsplanområdet samlet sett. Endringer i antall fellingstillatelser skal tilsvare endringen i det tellende arealet.

Kommunen skal alltid ha oppdaterte opplysninger om bestandsplanområdets representant, det vil si navn, postadresse, telefonnummer og e-postadresse. Endringer i dette meldes til kommunen.

Dersom grenser, eiendomsforhold eller tellende areal for ett enkelt vald i bestandsplanområdet endres, er det valdansvarlig representant sin oppgave å melde endringene i valdet til kommunen og opplyse hvilket bestandsplanområde valdet eventuelt inngår i, jf. § 11. Valdansvarlig skal likevel informere om endringene til representanten for bestandsplanområdet slik at eventuelle nødvendige justeringer kan foretas.

§ 15 KRAV TIL BESTANDSPLAN FOR ELG OG HJORT

Vald eller bestandsplanområder som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet kan søke kommunen om godkjenning av en flerårig, maksimalt femårig, bestandsplan for elg og/eller hjort.

Bestandsplanen skal inneholde mål for bestandsutviklingen, i samsvar med kommunens mål. Bestandsplanen skal også inneholde en plan for den årlige avskytingen i antall dyr, som et minimum fordelt på kategoriene kalv, voksne hunndyr og voksne hanndyr, samt spissbukk for hjort.

For bestandsplanområder skal planen beskrive hvordan ulike dyrekategorier i fellingskvota årlig fordeles på de enkelte valdene.

Frist for å søke kommunen om godkjenning eller endring av bestandsplan er 1. mai. Søknaden skal underskrives av bestandsplanområdets representant.

Planmessig forvaltning

Alt hjortevilt bør forvaltes etter en plan, og kommunen må gjøre vedtak om mål for forvaltningen, jf. § 3. Dette er et viktig grunnlag for den private planleggingen, og for den offentlige godkjenningen av en bestandsplan. Kommunen skal legge til rette for og stimulere jakttrettshaverne til å planlegge en god, målrettet bestandsforvaltning gjennom utarbeiding av en bestandsplan. Kommunene kan etter søknad fra rettighetshavere benytte midler fra det kommunale viltfondet til å bidra til etablering av gode planer.

Bruk av bestandsplan skal være hovedregelen ved forvaltning av elg og hjort. Det er i første

rekke jakttrettshavernes ansvar å planlegge avskytingen i forbindelse med bestandsplaner. Denne planleggingen kan være et resultat av en dialog mellom privat og offentlig sektor da det er knyttet både private og offentlige interesser til hjortevilt. Private interesser kan være opptatt av å maksimere utbyttet av jakta i form av antall dyr, antall kilo kjøtt, penger og så videre. Offentlige myndigheter kan være mer opptatt av å sikre det biologiske mangfoldet, samt å opprettholde en viltbestand som gir opplevelser samtidig som ulykker for trafikk og andre allmenne interesser holdes på et akseptabelt nivå.

Minimumskrav til størrelse

Et vald eller et bestandsplanområde, som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet, kan søke kommunen om godkjenning av en bestandsplan. Kommunen har mulighet til å øke dette minimumskravet, men ikke senke det. Det ligger i begrepet bestandsplan at det kreves en viss avskyting for å være i stand til å ha en reell påvirkning på en bestand.

Bestandsplanens innhold

En bestandsplan skal som minimum inneholde mål for bestandsutviklingen og plan for den årlige avskytingen i hele planperioden, gjerne kalt en avskytingsplan.

Mål for bestandsutviklingen

Bestandsplanens mål må være i samsvar med kommunens mål for at planen skal kunne godkjennes av kommunen. Avskytingsplanen skal bidra til å nå bestandsplanens mål.

Plan for avskytingen

Avskytingsplanen skal vise planlagt årlig uttak av dyr i ulike kjønns- og alderskategorier. Alle kjønns- og alderskategorier som listes i bestemmelsens annet ledd skal inngå i planen hvert år. Det vil si voksne hann og hunndyr og kalver for elg, og for hjort kommer spissbukk i tillegg. Kommunen kan ikke kreve at bestandsplanen inneholder flere kjønns- og alderskategorier enn dette. Jakttrettshaverne har imidlertid selv anledning til å dele opp de nevnte kjønns- og alderskategoriene

ytterligere. Dette kan for eksempel være en oppdeling av voksne hunndyr til kategoriene åring hunn ($1\frac{1}{2}$ år) og eldre hunn ($2\frac{1}{2}$ og eldre). Bruk av vektgrenser bør ikke implementeres i bestandsplanene.

Kategoriene i bestemmelsens annet ledd kan ikke slås sammen.

Under særlige bestandsmessige forutsetninger kan enkelte dyrekategorier utelates fra planen. Slike tilfeller må begrunnes særskilt med utgangspunkt i bestandsutviklingen, ikke jaktrettshavers interesser.

Bestandsplanområder består av to eller flere vald, og her skal avskytingsplanen også vise hvordan de ulike dyrekategoriene (alder, kjønn og antall) årlig fordeles på de enkelte valdene. Dette skal sikre at hvert enkelt vald får det antallet fellingstillatelser det har krav på, og at alle rettighetshaverne som inngår i bestandsplanområdet er enige om fordelingen av dyrekategoriene. Hvert vald får tildelt sin fellingstillatelse som et bestemt antall dyr uten spesifikasjon på alder og kjønn, jf. § 18 annet ledd.

Bestandsplanens varighet

Planperiodens lengde skal minimum være to år, og maksimalt være fem år. I mange tilfeller kan det være vanskelig å planlegge utviklingen av en bestand i en femårsperiode. Både jaktrettshaverne og kommunene må vurdere planperiodens lengde i forhold til forutsetninger for bestanden og dens leveområde, og sørge for en løpende vurdering av planen i forhold til målene.

Fravik fra minsteareal i en bestandsplan

Det er det forskriftsfastsatte minstearealet som skal ligge til grunn når en bestandsplan skal utarbeides, kravet er minimum 20 ganger minstearealet. Fravik fra minstearealet, jf. § 7, kan altså ikke benyttes for å nå opp til dette minimumskravet.

For å løse utfordringer med beiteskader og liknende problemstillinger, kan jaktretthaverne foreslå å legge til grunn regelen om

fravik fra det godkjente minstearealet for ett eller flere år i planperioden. Kommunen skal ved godkjenningen av bestandsplanen vurdere bruk av denne bestemmelsen.

Fravikes minstearealet på en slik måte at et vald eller et bestandsplanområde med bestandsplanen får mindre enn 20 fellingsstillatelser, vil minimumskravet til 20 ganger minstearealet likevel være oppfylt. Tilsier situasjonen i hele eller deler av kommunen at man permanent bør fravike minstearealet over lang tid, bør jaktrettshaver vurdere og fremme søknad om forskriftsendring av minstearealet i stedet for å benytte fravik fra minstearealet i hele planperioden.

Søknad om godkjenning av bestandsplan

Når jaktrettshaverne ønsker å få godkjent en bestandsplan og oppnå den rettsvirkning dette medfører, skal den ferdig utarbeidede bestandsplanen sedes kommunen for behandling. Frist for å söke kommunen om godkjenning av bestandsplan er 1. mai.

Bestandsplan gir fleksibilitet

Bestandsplaner skal gi fleksibilitet for grunneiere og tilrettelegge for en best mulig måloppnåelse. Ved kommunens godkjenning av en bestandsplan kan jaktrettshaverne gis anledning til å overføre en mindre del av en «ubenyttet» kvote fra ett år til et annet. Tilsvarende kan en «overbeskatning» godtas ett år, med tilsvarende fratrekk i påfølgende års kvote, jf. § 16.

§ 16 GODKJENNING OG ENDRING AV BESTANDSPLAN FOR ELG OG HJORT

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av ny bestandsplan eller endring i eksisterende bestandsplan innen 15. juni.

En godkjenning fastsetter fellingstillatelser for hele bestandsplanperioden, og skal inneholde informasjon om muligheten for overføring av et begrenset antall fellingstillatelser mellom år i perioden.

Kommunen kan trekke godkjenningen tilbake og tildele nye fellingstillatelser dersom arealkravet i § 15 ikke lenger er oppfylt, ved manglende rapportering, ved vesentlig uforutsette endringer i bestanden i området eller ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan, herunder avvik i forhold til årlig planlagt avskyting i antall, kjønn eller alder. Frist for kommunen til å trekke godkjenningen tilbake er 1. april.

Vurdering av søknaden

Kommunen skal behandle søknad om godkjenning av bestandsplan så fort som mulig, og senest innen 15. juni. Det kan være hensiktsmessig å behandle alle årets søknader samtidig. Kommunen skal vurdere om søknaden tilfredsstiller alle krav i § 15 før de behandler saken og eventuelt godkjenner planen. Forskriften stiller ingen krav til at valdet eller bestandsplanområdet skal ha en «egen» bestand for å få godkjent en bestandsplan.

De kommunale målene skal stå sentralt ved godkjenning av bestandsplaner, og kommunen skal påse at bestandsplanens mål og den planlagte avskytingen er i samsvar med målene kommunen har vedtatt, jf. § 3. Det er derfor viktig å ha klare mål som fungerer som retningslinjer for jaktrettshavere som ønsker

å utarbeide en bestandsplan. Hvis bestandsplanens mål strider med kommunens mål, eller avskytingsprofilen motarbeider kommunal måloppnåelse skal planen avvises.

Det bør være en helhet i kommunen sin godkjenning av bestandsplaner, slik at allerede godkjente bestandsplaner kan framgå som eksempel for andre som skal utarbeide en plan i tilsvarende område. Videre bør godkjente bestandsplaner være førende for tildeling av fellingstillatelser til nærliggende vald uten bestandsplan.

Tilsier situasjonen i kommunen at minstearealet bør fravikes for hele den omsøkte planperioden, må kommunen vurdere en endring av minstearealet i stedet for å benytte § 7 over lang tid.

EKSEMPEL PÅ BRUK AV BESTANDSPLANVERKTØYET

Hjortebestanden i en kommune medfører betydelige skader på fruktnæringen i deler av kommunen og kollisjoner mellom hjort og bil er et sikkerhetsproblem i det samme området. Kommunen har gjennom sin plan et mål om å redusere hjortebestanden i de belasta delene av kommunen. Da kan ikke kommunen godkjenne en bestandsplan for det samme området med mål om å øke bestandsstørrelsen. Planen må gjenspeile på hvilken måte den skal bidra til å nå målene for bestandsutviklingen i regionen og kommunen, og den må vise hvordan avskytingen er planlagt fordelt på ulike kjønns-/alderskategorier for hvert år før den godkjennes.

Godkjenning og avslag er enkeltvedtak

Kommunens godkjenning eller avvisning av en bestandsplan er et enkeltvedtak som kan påklages av partene. Det er derfor viktig at vedtaket begrunnes. Begrunnelsen for avslag

kan for eksempel være at planen ikke tar nødvendig hensyn til den kunnskapen som finnes om den lokale bestanden, at usikkerheten i grunnlagsdataene er for store, eller at målene er uforenelige med kommunens mål. Et avslag kan gjelde hele eller deler av planen, for eksempel kan kommunen godkjenne bestandsplanen for første del av perioden, for eksempel to av fire år.

Overføring av fellingstillatelser mellom år

Ved godkjenning av en bestandsplan skal kommunen informere om hvilken mulighet valdet eller bestandsplanområdet gis i forhold til overføring av fellingstillatelser mellom år i planperioden. Det er opp til kommunen å vurdere hvilken begrensning som settes i form av antall eller prosent fellingstillatelser som kan overføres, og det må utvises skjønn fra kommunenes side i slike saker. Det bør være ensartet praksis for bestandsplaner i samme kommune.

Miljødirektoratet antyder at en årlig overføring på inntil ti prosent av fellingsstillatelsene normalt kan aksepteres av kommunen. Kommunen bør kun unntaksvist akseptere overføring av mer enn ti prosent. Dette prosentavviket avhenger imidlertid av hvor detaljert avskytingen er beskrevet i bestandsplanen.

Kommunen kan knytte ytterligere vilkår til overføring av fellingstillatelser mellom år. Kommunen kan endre valdets eller bestandsplanområdets mulighet til overføring av fellingstillatelser underveis i planperioden. Kommunen skal begrunne en slik endring og melde den skriftlig til representanten for valdet eller bestandsplanområdet.

I bestandsplanområder som overfører fellingstillatelser til neste års kvote, følger tillatelsen det valdet som i utgangspunktet hadde rettigheten til å felle dyret.

EKSEMPEL PÅ OVERFØRING AV FELLINGSTILLATELSE

En kommune har i sin godkjenning av en bestandsplan gitt mulighet til overføring på inntil ti prosent av fellingstillatelsene mellom år. Det første året har de seks valdene i bestandsplanområdet en samlet fellingsprosent på 78. Ved evaluering av fellingsresultatet ser kommunen at totalt antall felt avviker mye fra godkjent avskytingsplan. Siden den prosentvise fordelingen av ulike kjønns- og alderskategorier felt harmoniserer med planlagt avskyting, vurderer likevel kommunen at årets felling er forenlig med målene til kommunen og bestandsplanen. Kommunen foretar derfor ingen tilbaketrekkning av godkjenningen. Bestandsplanområde har nå mulighet til å felle ti prosent flere dyr til neste år, men de resterende 12 prosentene av ubenyttet kvote tapes. I en slik situasjon skal bestandsplanområdet overføre fellingstillatelser for et representativt utvalg alders- og kjønnskategorier til neste års kvote.

Målloppnåelse

Målet med en bestandsplan er at den skal følges, herunder både totalt antall dyr felt og fordelingen av felte dyr på de på ulike kjønns- og alderskategoriene. Kommunen skal hvert år evaluere fellingsresultat i forhold til bestandsplanens mål og de overordna målene som kommunen har vedtatt. Generelt er det slik at både en «underbeskatning» og en «overbeskatning» i forhold til planlagt årlig felling kan gi konsekvenser i forhold til planens målloppnåelse. Kommunen bør derfor vurdere om avvikene fører til et jaktuttak som ikke er forenlig med målene til kommunen og bestandsplanen.

En aktiv bruk av Sett og skutt og registrering av andre data i Hjorteviltregisteret vil bidra til et godt grunnlag for å vurdere måloppnåelsen.

Tilbaketrekking av bestandsplan

Ved store avvik fra planlagt jaktuttak eller ved manglende rapportering, kan kommunen trekke godkjenningen av bestandsplanen tilbake. Valdene skal da tildeles fellings-tillatelse i samsvar med § 18 tredje ledd.

Avvik fra planlagt uttak

Kommunen skal vurdere både avviket i totalt antall felte dyr og uttaket av de spesifikke kjønns- og alderskategoriene. Avviket må ses i sammenheng med hva kommunen tillater av overføring av fellingstillatelser mellom år. For bestandsplanområder er det avviket i bestandsplanområdet samlet som skal vurderes. Det er opp til den enkelte kommune å utvise skjønn i forhold til avvikets omfang målt opp mot bestandsplanens og kommunens mål.

Mangelfull rapportering

Rapportering fra jakta er viktig for at kommunen skal kunne evaluere om bestandsplanen følges. Rapportering er også viktig for å ha tilstrekkelig data til å evaluere bestandsutviklingen over større områder.

Ved manglende rapportering av fellings-resultat kan kommunen trekke godkjent bestandsplan tilbake. Tilsvarende kan kommunen trekke godkjenningen tilbake ved manglende rapportering av opplysninger som er pålagt innsamlet etter § 32.

Ved tilbaketrekking av en bestandsplan skal kommunen varsle valdansvarlig representant eller bestandsplanområdets representant om dette uten unødig opphold, og senest 1. april. Tilbaketrekking er et enkeltvedtak som kan påklages etter vanlige regler.

Endring av bestandsplan

Dersom viktige bestandsmessige forutsetninger for planens godkjenning ikke lenger er til stede, spesielt hvis minstearealet i

kommunen må endres på grunn av betydelige forandringer i bestandsstørrelse, kan planen justeres og kommunen skal gi ny fellings-tillatelse for gjenværende del av plan-perioden. Kommunen kan da trekke godkjenningen tilbake og samtidig oppfordre til søknad om godkjenning av ny/endret bestandsplan. Hvis søknad om revidert bestandsplan ikke fremmes, skal kommunen tildele fellingstillatelser i samsvar med § 18.

Underveis i en planperiode kan også jaktretts-haver ta initiativ til å søke kommunen om godkjenning av endring av bestandsplan, da i perioden mellom endt jakt og 1. mai. Eksempel på endringer som kan skape behov for justeringer av bestandsplan er endring i minsteareal eller i skadepress.

Endres tellende areal i et bestandsplanområde eller et vald med godkjent bestandsplan, skal antall fellingstillatelser tildelt endres tilsvarende endringen i det tellende arealet. Hvis minstearealet økes slik at valdet eller bestandsplanområdet ikke lenger tilfredsstiller arealkravet for å få godkjent en bestandsplan kan kommunen vedta å trekke godkjenningen tilbake. Området kan da søke samarbeid med naboeiendommer for å tilfredsstille det nye arealkravet.

§ 17 VALD, BESTANDSPLAN- OMRÅDE OG BESTANDSPLAN OVER KOMMUNEGRENSER

Søknad om godkjenning av vald, bestandsplanområde og bestandsplan som berører flere kommuner, sendes den kommunen der den største delen av det tellende arealet ligger, om ikke annet er bestemt. Denne kommunen godkjenner og forvalter stlike vald, bestandsplanområder og bestandsplaner i samsvar med bestemmelser som gjelder i sin kommune.

En forutsetning for samarbeid etter første ledd, er at alle berørte kommuner har gitt sitt samtykke til dette i henhold til kommuneloven.

Samarbeid over grenser

En av kommunens oppgaver er å stimulere til etablering av hensiktmessige vald, bestandsplanområder og bestandsplaner. Jaktretts-haverne tar beslutningene om samarbeid. Relevant informasjon og økonomiske bidrag fra det kommunale viltfondet kan være effektive stimuli i dette arbeidet.

Kommune- og fylkesgrenser skal ikke være til hinder for å oppnå geografisk hensiktmessige vald eller bestandsplanområder. Vald over kommune- eller fylkesgrenser skal tilfredsstille de vanlige kravene til sammenheng og arrondering for å bli godkjent, jf. § 9. Valdene bør likevel ikke være så store i utstrekning, og omfatte så mange eiendommer, at det oppstår vanskeligheter med å følge opp rapporteringsplikt og gjennomføre forvaltningstiltak.

Avtale gjennom kommuneloven

For at kommuneoverskridende vald, bestandsplanområder og bestandsplaner skal kunne administreres og forvaltes av kun én kommunene, må øvrige berørte kommuner gi sitt samtykke til dette gjennom [lov om kommuner og fylkeskommuner](#) (kommuneloven), jf. kapittel 5. De ulike formene for

samarbeid står nærmere omtalt i [introduksjonshefte om formelt interkommunalt samarbeid](#) utgitt av Kommunesektorens organisasjon.

Mange oppgaver i hjorteviltforvaltninga kan løses gjennom vertskommunesamarbeid, jf. kommuneloven kapittel 5 A, som gir kommunene adgang til å samarbeide om lov-pålagte oppgaver som innebærer mer eller mindre grad av offentlig myndighetsutøvelse. Kommunal- og regionaldepartementet har utgitt en egen veileder om denne samarbeidsformen: [Vertskommunemodeellen i kommuneloven § 28 a flg.](#) Her finnes også informasjon om hva som bør inngå i samarbeidsavtalen, jf. kapittel 6.

Ved inngåelse av et samarbeid, anbefales kommunene å lage en langsiktig avtale som ivaretar og løser utfordringer som kan oppstå i overskuelig framtid.

Administrerende kommune

Hovedregelen er at kommuneoverskridende vald, bestandsplanområder og bestandsplaner administreres av den kommunen som har det største tellende arealet i valdet eller bestandsplanområdet. Dette kalles den administrerende kommunen. Det er likevel opp til samarbeidskommunene å avgjøre hvilken kommune som skal opptre som administrere kommune slik at den kommunen med best forutsetninger, uavhengig av andel tellende areal, kan velges som administrere kommune. Dette må framgå av samarbeidsavtalen.

I alle saker som angår grenseoverskridende vald eller bestandsplanområder skal jaktrettshaverne henvende seg til den administrerende kommunen. Den administrerende kommunen skal også tildele fellingsstillateler og rapportere de årlige fellingsresultatene til statistiske formål. Ved rapportering skal antall fellingsstillateler og antall felte dyr fordeles på de respektive kommunene i henhold til tellende areal.

Lik forvalting

De berørte kommunene må tilstrebe like mål for forvaltningen av bestanden innenfor sine områder, jf. § 3. Hver kommune i

samarbeidet må ha åpent for jakt på vedkommende art før jakt kan finne sted innenfor kommunens grenser.

Ved forvaltingssamarbeid over kommune-grenser er det forvaltningsreglene i kommunen som administrerer valdet eller bestandsplanområdet som gjelder. Med forvaltningsregler menes her vedtak og forskrifter som er fattet av kommunene med hjemmel i denne forskriften. Eksempelvis vil minstearealet i den administrerende kommunen gjelde for hele det grenseoverskridende valdet eller bestandsplanområdet.

Fellingsavgift

Fellingsavgiften skal som hovedregel fordeles mellom berørte kommuner i samme forhold som fordelingen av tellende areal for vedkommende art, jf. § 6 i [forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort](#). Dette skal sikre at kommunen får de økonomiske midlene de har krav på. Den administrerende kommunen underretter de berørte kommunene om fellingsresultat. På grunnlag av dette overføres riktig beløp til de respektive kommunene. Dersom det er ulike satser for fellingsavgiften i de berørte kommunene, skal satsen i den administrerende kommunen legges til grunn. Ønsker en kommune å sette ut håndtering av innbetalte fellingsavgifter til en samarbeidskommune kan dette reguleres i samarbeidsavtalen. Viltfondsmidlene skal alltid brukes innenfor de rammene som er listet i forskrift om kommunale viltfond m.m. § 5 bokstav a.

Jakttid

Jakttid er regulert i [forskrift om jakt- og fangsttider, 2012-2017](#) og i [retningslinjer for utvidelse og innskrenkning av ordinær jakttid](#), fastsatt av direktoratet 26. mars 2012. Det er jakttiden i den kommunen som delen av valdet eller bestandsplanområde geografisk ligger i, som gjelder. Et grenseoverskridende vald eller bestandsplanområde kan derfor ha to eller flere jakttider. For kommuner der denne utfordringen oppstår i dag, kan det søkes om utvidet jakttid i etterkant av ordinær jakttid begrunnet med forvaltningsmessige behov. En søknad om endret jakttid

for elg og/eller hjort fremmes av en eller flere kommuner til fylkeskommunen. En søknad kan være initiert av rettighetshavere, men skal alltid gå gjennom kommuneleddet.

Fylkeskommunen kan av hensyn til andre brukere av utmarka innskrenke jakttiden for elg og hjort. Fylkeskommunen har ikke hjemmel til å utvide jakttida i forkant av fastsatt jakttid.

Dagens regelverk om jakttider gjelder fram til ny forskrift om jakt- og fangsttider trer i kraft 1. april 2017.

§ 18 FELLINGSTILLATELSE FOR ELG OG HJORT

Kommunen tildeler årlig fellingstillatelser for elg og hjort til godkjente vald med et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet. Fellingstillatelsen gjelder innenfor det godkjente valdet.

For vald eller bestandsplanområder med godkjent bestandsplan skal fellings-tillatelsene vise antall dyr uten spesifikasjon på alder og kjønn, og avskytingen skal utføres i samsvar med alder og kjønn i godkjent bestandsplan. For bestandsplanområder tildeles fellingstillatelsene hvert enkelt vald.

For vald uten godkjent bestandsplan beregnes antall fellingstillatelser ved å dividere valdets tellende areal med gjeldende minsteareal. Fellingstillatelse skal fordeles på følgende kategorier

- a) elg: kalv ($\frac{1}{2}$ år), voksne hunndyr ($1\frac{1}{2}$ år og eldre), voksne hanndyr ($1\frac{1}{2}$ år og eldre),
- b) hjort: kalv ($\frac{1}{2}$ år), voksne hunndyr ($1\frac{1}{2}$ år og eldre), spissbukk (bukk med ugreina gevir), og voksne hanndyr ($1\frac{1}{2}$ år og eldre).

For begge artene kan kalv felles i stedet for voksne dyr.

Kommunen skal sende fellingstillatelsen til valdansvarlig representant innen 15. juni.

Om fellingstillatelsen

Godkjente vald med et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet for den respektive arten, mottar fellingstillatelse fra kommunen uten årlig søknad. Fellingstilatelsen gjelder kun innenfor valdets grenser, med unntak av for vald i bestandsplanområder som har inngått fellesjaktavtale, jf. § 19.

Kommunen registrerer tillatt felte dyr i Hjorteviltregisteret som generer fellings-tillatelser for utskrift. Fellingstillatelsen skal sendes til valdansvarlig representant innen 15. juni. Fellingstillatelsen inneholder en fellingsrapport som skal returneres til kommunen etter endt jakt hvert år.

Tildeling av fellingstillatelse er et enkelt-verd tak som kan påklages innen tre uker fra mottagelse.

Vald med godkjent bestandsplan

For vald eller bestandsplanområder med godkjent bestandsplan er den årlige tildelingen av fellingstillatelser fastsatt ved kommunens godkjenning av bestandsplanen. Kommunen kan velge å sende ut fellings-tillatelsene årlig eller samlet første år i bestandsplanperioden. Fellingstillatelsene gis som et gitt antall dyr uten spesifikasjon på alder og kjønn, selv om avskytingen skal følge alder og kjønnsfordelingen som er oppgitt i bestandsplanen.

Vald uten godkjent bestandsplan

For vald uten godkjent bestandsplan skal fellingstillatelsen vise hvor mange dyr som tillates felt av de ulike kjønns- og alders-kategoriene. Antall dyr tillatt felt regnes ut ved å dele valdets tellende areal med gjeldende minsteareal. Det skal alltid rundes nedover til nærmeste hele tall.

Kommunen skal tildele alle kategoriene dyr i paragrafens tredje ledd hvert år. Når det gjelder den prosentvisse fordelingen av de ulike kjønns- og alderskategoriene, må dette bestemmes ut fra kommunens mål med forvaltningen av de respektive artene og kunnskapen om bestandenes sammensetning. Unntak fra regelen om at alle kategorier dyr skal tildeles, kan gjøres i særlige tilfeller hvis det har oppstått en svært skjev kjønns- og aldersfordeling, for eksempel en svært lav andel hanndyr. Slikt vedtak må begrunnes særskilt. Dersom det viser seg at det over flere år er et systematisk skjevt forhold mellom kvota og avskytingen, for eksempel ved at kalvekvotene utnyttes for lite, er det

rimelig at dette kan rettes opp ved økte kalvekvoter i kommende år.

Kommunen skal ut fra hensynet til likeverdig behandling av valdene, sørge for at alle vald - også ettdyrsvald - over tid får en rimelig tildeling av de ulike kategoriene på fellings-tillatelsen. Ved store variasjoner i bestands-situasjonen i kommunen og/eller hvis kommunen har ulike mål for ulike områder, kan det likevel praktiseres ulik fordeling av kjønns- og alderskategorier. Dette må begrunnes særskilt.

Kalv og spissbukk

Kalv kan felles i stedet for voksne dyr for både elg og hjort. Dette gjelder alle fellings-tillatelser gitt vald uten godkjent bestands-plan. For vald og bestandsplanområder med godkjent bestandsplan må jaktrettshaverne og kommunene påse at uttak av kalv i stedet for andre kategorier dyr ikke hindrer planens måloppnåelse.

Spissbukk defineres som bukk med ugreina gevir. Spissbukk vil normalt være 1½ år gamle, men kan være eldre. Spissbukk skal alltid rapporteres med sin faktiske alder.

For hjort er voksne hanndyr definert som 1½ år og eldre. Dette for at spissbukk skal kunne felles i stedet for eldre bukk. Ved tildeling til vald uten godkjent bestandsplan, skal kommunen likevel tildele både spissbukk og eldre bukk i tillegg til de andre kategoriene.

§ 19 FELLESJAKTAVTALER FOR ELG OG HJORT

For jakt i bestandsplanområder for elg og hjort kan fellingstillatelser gitt til et vald, benyttes i andre vald i bestandsplan-området i hele eller en nærmere angitt del av jaktperioden. Dette forutsetter skriftlig avtale som viser hvilke vald og hvilke perioder fellesjaktavtalen gjelder for.

Tilrettelegge for effektiv jakt

Det er ønskelig at det tilrettelegges for en effektiv jaktutøvelse i forhold til dyras bevegelser i løpet av jaktperioden. Små vald kan oppnå mer effektiv jaktutøvelse ved å organisere seg i større enheter slik at de selv kan bli enige om å fordele jaktrykket til områder der dyra oppholder seg. Dette kan gjøres ved å danne større vald eller å inngå i et bestandsplanområde.

Om fellesjaktavtale

I bestandsplanområder kan effektiviteten av jakta økes ved at det inngås fellesjaktavtaler som tillater jegerne å krysse valdgrensene i hele eller deler av området på nærmere angitte vilkår. For å ivareta jaktrettshavernes rettigheter til å sette egne vilkår for jakt, jf. viltloven § 27, må slike fellesjaktavtaler være skriftlige. Det tilstrekkelig at slike avtaler er nedtegnet i vedtekten eller samarbeids-avtalen hvis bestandsplanområdet har dette. Avtalen må være underskrevet av vald-ansvarlig representant, eller annen lovlig valgt representant, og med fullmakt fra alle jaktrettshaverne i valdet.

En fellesjaktavtale kan være utformet på flere ulike måter, men bør som et minstekrav inneholde hvilke vald avtalen omfatter, om avtalen er gjensidig mellom alle valdene og eventuelle unntak fra dette, samt hvilke tidsrom (jaktår og perioder av jakta) avtalen skal gjelde.

For en statsallmenning kan fjellstyret inngå fellesjaktavtale med andre vald innenfor området uten at det anses som et vedtak som faller inn under fjelloven § 27 første ledd. En fellesjaktavtale gjelder for ett år om gangen og krever derfor ikke godkjenning (stadsfesting) av Miljødirektoratet (fjelloven § 27 tredje ledd). Det vil også være adgang til å la statsallmenningen inngå i et større vald uten slik godkjenning, under forutsetning av at allmenningen opprettholdes som et eget jaktfelt der tildelingen av jaktkort følger fjellovens regler.

§ 20 FELLINGSTILLATEELSE FOR RÅDYR

Kommunen tildeler fellingstillatelse for rådyr til godkjente rådyrvald årlig. Fellingstillatelsen gjelder innenfor det godkjente valdet.

Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet eller minst 10 000 dekar kan etter søknad tildeles fellingstillatelsen for rådyr som kvotefri jakt. Før kvotefri jakt på rådyr tildeles kan kommunen kreve at jaktretts-haver utarbeider en avskytingsplan.

Et bestandsplanområde for elg eller hjort der valdene også er godkjente som rådyrvald, kan søke kommunen om kvotefri jakt på rådyr dersom bestandsplanområdet oppfyller arealkravet i andre ledd.

Frist for å søke kommunen om kvotefri jakt på rådyr er 1. mai.

For vald uten tillatelse til kvotefri jakt, beregnes antall fellingstillatelser ved å dividere valdets tellende areal med gjeldende minsteareal. Fellingstillatelsen skal ikke fordeles på definerte kjønns- og aldersgrupper.

Kommunen skal sende fellingstillatelsen til valdansvarlig representant innen 15. juni.

Om fellingstillatelsen

Kommunen tildeler fellingstillatelser for rådyr til vald som er godkjent for rådyrjakt, og som tilfredsstiller minstearealet for rådyr, uten årlig søknad. Fellingstillatelsen gjelder kun innenfor valdets grenser.

Kommunen registrerer tillatt felte rådyr Hjorteviltregisteret, som genererer fellings-tillatelser for utskrift. Fellingstillatelsen skal sendes til valdansvarlig representant innen 15. juni. Dette gjelder uavhengig av om

valdet er med i et bestandsplanområde. Fellingstillatelsen inneholder en fellingsrapport som skal returneres til kommunen etter endt jakt hvert år.

Tildeling av fellingstillatelse er et enkeltvedtak som kan påklages innen tre uker fra mottagelse.

Søknad om kvotefri jakt

Jaktrettshaver kan søke kommunen om kvotefri jakt på rådyr innen 1. mai. Valdet må tilfredsstille størrelseskravet i bestemmelsen. Det vil i de fleste tilfeller kreve at jaktrettshavere samarbeider om å organisere seg i store enheter. Også bestandsplanområder for elg eller hjort der valdene også er godkjente som rådyrvall, kan søke om kvotefri jakt på rådyr. Kravet er da at bestandsplanområdet samlet skal tilfredsstille arealkravet på minimum 20 ganger minstearealet for rådyr eller minst 10 000 dekar. Bestemmelsen krever ikke at det skal foreligge en avskytingsplan for å få godkjent kvotefri jakt på rådyr, men kommunen kan kreve at søker fremlegger en slik plan.

En avskytingsplan for rådyr bør være flerårig og beskrive det årlige uttaket av ulike kategorier dyr (alder og kjønn). Da dødelighet utenom jakt er mer variabel for rådyr enn de tre andre hjorteviltartene, kan det være vanskeligere å planlegge størrelsесordenen på uttaket av rådyr. Planen kan derfor inneholde andelen av de ulike kategoriene dyr som skal felles i stedet for antall. Planen bør inneholde klare mål for bestandsutviklinga, herunder tettheten, og antall dyr som tas ut bør samsvare med ønsket utvikling. Grunnet variabel dødelighet utenom jakt vil det være hensiktsmessig å evaluere trenden i bestandstetthet over tid og ikke fra år til år. Det er en stor fordel for både jaktrettshaverne og bestandsforvaltningen at det utarbeides slik plan, også i områder der kommunen ikke krever dette.

Vurdering av søknad om kvotefri jakt

Behandling av søknad om kvotefri jakt på rådyr har ingen forskriftsfastsatt frist, men

bør skje innen 15. juni av hensyn til utsending av fellingstillatelser. Kommunen kan stille krav til tilfredsstillende rapportering før tildeling av kvotefri jakt på rådyr, jf. § 34 første ledd. Kommunen kan ikke innføre kvotefri jakt på rådyr uten at jaktrettshaver har søkt om dette.

Kommunens godkjenning eller avisning av en søknad om kvotefri jakt er et enkeltvedtak som kan påklages av partene. Det er derfor viktig at vedtaket begrunnes. En tillatelse til kvotefri jakt gjelder inntil kommunen trekker tilbake godkjenningen.

Tilbaketreking av kvotefri jakt

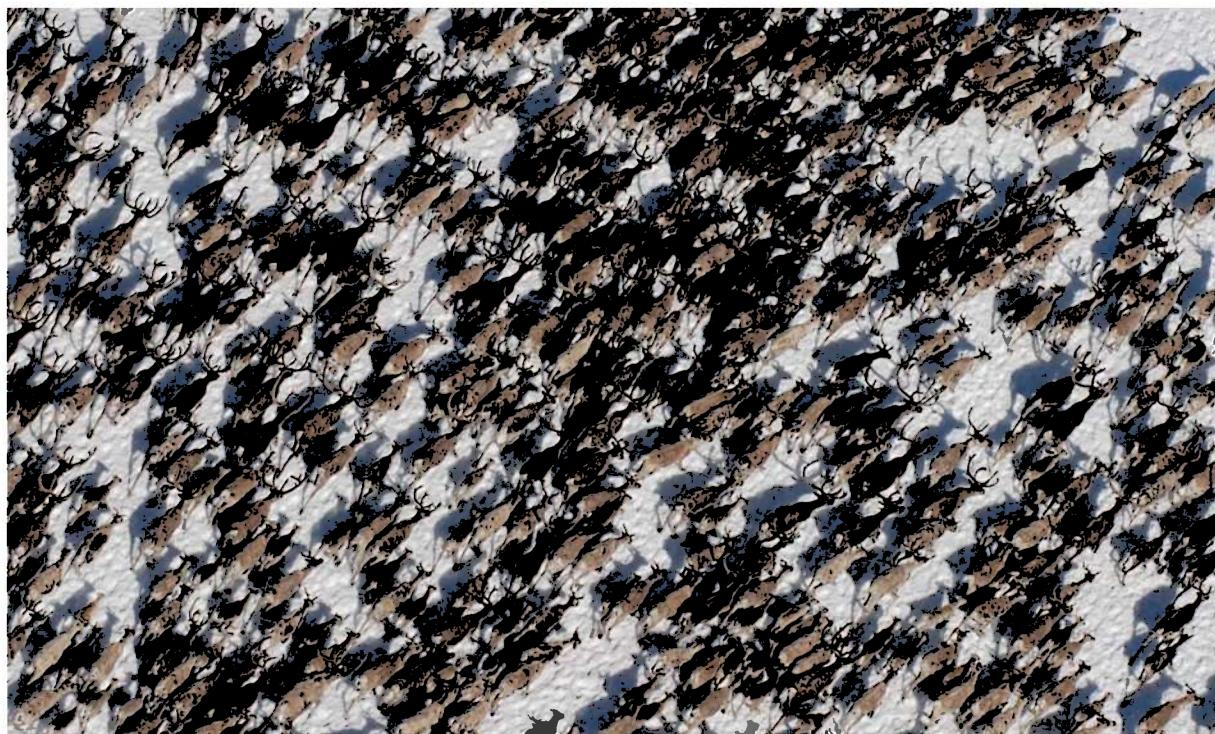
Kommunen og rettighetshaverne bør ha en løpende evaluering av måloppnåelsen i forhold til utgangspunktet for ordningen om kvotefri jakt.

For å kunne følge bestandsutviklingen i området og følge opp vedtatte mål kreves det et godt datagrunnlag. Rapportering fra rådyrjakta er derfor viktig for en god forvaltning. Dette gjelder spesielt ved kvotefri jakt på rådyr da rammene for felling er veldig vide. Valdansvarlig representant skal rapportere fellingsresultatet til kommunen senest 14 dager etter endt jaktsesong, også ved kvotefri jakt på rådyr. Kommunen bør trekke tilbake tillatelser til kvotefri jakt på rådyr for vald som ikke rapporterer, jf. § 34 første ledd.

Kommunen kan også av andre grunner trekke godkjenningen av kvotefri jakt på rådyr tilbake, for eksempel hvis minstearealet økes slik at valdet eller bestandsplanområdet ikke lenger tilfredsstiller arealkravet i bestemmelsen.

Tilbaketreking av tillatelse til kvotefri jakt på rådyr har ingen forskriftsfastsatt frist, men bør skje senest 1. april, blant annet for at vald som ikke lenger tilfredsstiller størrelsесkravet skal få mulighet til å søke samarbeid med naboeiendommer. Tilbaketreking er et enkeltvedtak som kan påklages etter vanlige regler.

Kapittel 3. Forvaltning av villrein

Villreinflokk sett fra lufta. Foto: Olav Strand

Norge forvalter de siste livskraftige bestandene av den opprinnelige ville fjellreinen i Europa, og har derfor et internasjonalt ansvar for forvaltning av villrein. Artens nomadiske livsførsel gjør at den krever store leveområder som ofte krysser både kommune- og fylkesgrenser. Ulike typer inngrep og forstyrrelser gjør villreinens leveområder stadig mindre og mer oppdelt, og det er viktig å sikre ivaretakelse av de gjenværende arealene.

I Sør-Norge er det i dag i 23 forvaltningsområder for villrein, kalt villreinområder. Av de 23 områdene, har ti status som nasjonale villreinområder. Disse er: Snøhetta, Knutshø, Rondane, Sølnkletten, Forollhogna, Reinheimen-Breheimen, Nordfjella, Setesdal-Ryfylke, Setesdal-Austhei og Hardangervidda.

Siden 2008 har den offentlige delen av forvaltningen blitt ivaretatt av ni statlige

villreinnemnder. Alle kommunene med areal i villreinområdene er representert i villreinnemnda.

For hver villreinnemnd er det oppnevnt en hovedansvarlig fylkesmann som har ansvaret for veiledning og nemndas økonomi. Fylkeskommunene har en viktig rolle som regional planmyndighet, blant annet for utarbeidning og oppfølging av regionale planer etter plan- og bygningsloven for de ti nasjonale villreinområdene. Kommunene har også en viktig rolle i arealforvaltningen knyttet til villreinens leveområder. Jaktrettshaverne har ansvaret for drift av hvert enkelt villreinområde, for eksempel gjennom utarbeidelse av bestandsplan og organisering av jaktutøvelsen. Jaktrettshaverne er oftest organisert i egen sammenslutning som kalles villreinutvalg.

§ 21 OM VILLREINNEMNDENE

Villrein i alle villreinområder med areal i to eller flere kommuner skal forvaltes av ei villreinnemnd. Villreinnemnda skal arbeide for en langsigkt bærekraftig forvaltning av villreinen og dens leveområder i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven.

Det skal være ni villreinnemnder

- 1) Villreinnemnda for Setesdalområdet
- 2) Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell
- 3) Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet
- 4) Villreinnemnda for Nordfjella og Fjellheimen
- 5) Villreinnemnda for Sogn og Fjordane
- 6) Villreinnemnda for Reinheimen-Breheimen
- 7) Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten
- 8) Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø
- 9) Villreinnemnda for Forollhogna Tolga kommune fungerer som villreinnemnd for Tolga Østfjell villreinområde.

Villreinnemndas medlemmer og personlige varamedlemmer oppnevnes av Miljødirektoratet etter forslag om en kvinnelig og en mannlige kandidat fra hver kommune som har villreinareal innenfor den enkelte nemnds virkeområde. Oppnevningsperioden for medlemmene følger valgperioden for komunevalget. Villreinnemnda velger selv leder og nestleder.

Sammensetning og oppnevning

Det skal være ei villreinnemnd for hvert villreinområde som har areal i to eller flere kommuner. Dette innebærer at Tolga kommune ivaretar oppgaven som villreinnemnd for Tolga Østfjell villreinområde.

Navnet på villreinnemndene gjenspeiler hvilke villreinområder den enkelte nemnd har forvaltningsansvar for. Unntakene er villreinnemnda for Setesdalområdet som omfatter villreinområdene Setesdal-Ryfylke, Setesdal Austhei og Våmur-Roan, villreinnemnda for Hardangerviddaområdet som omfatter villreinområdene Hardangervidda, Skaulen-Etnefjell og Oksenhalvøya, samt villreinnemnda for Sogn og Fjordane som omfatter villreinområdene Lærdal-Årdal, Vest-Jotunheimen, Sunnfjord, Førdefjella og Svartebotnen.

Alle kommuner med areal innenfor villreinområdet skal foreslå en kvinnelig og en mannlig representant til villreinnemnda. Kommunene bør foreslå personer som sitter i kommunestyret eller i politisk organ med ansvar for vilt eller arealforvaltningen i kommunen, og som har interesse og engasjement for villreinforvaltning. For å sikre en balansert kjønnsrepresentasjon er Miljødirektoratet formell oppnevner av medlemmene i nemnda, hvor den ene kandidaten blir oppnevnt medlem og den andre som varamedlem. Nemnda velger selv leder og nestleder. Perioden som ei villreinnemnd sitter tilsvarer valgperioden, og en eksisterende villreinnemnd sitter til ny nemnd har konstituert seg.

Nemndas organisering og økonomi

Noen nemnder vil i henhold til oppnevningsreglene ha svært mange medlemmer og store reiseavstander, noe som kan gjøre det lite hensiktsmessig å behandle alle saker i plenum. Et utvalg av saker kan, med fordel og med større kostnadseffektivitet, behandles ved at nemnda etablerer et arbeidsutvalg. Et slike arbeidsutvalg bør bestå av et mindre antall faste representanter, der alle villreinområdene i nemnda er representert. I saker som krever særsiktig lokalkunnskap kan arbeidsutvalget innkalle andre medlemmer fra kommunen(e) som er berørt av saken. Muligheten for telefonmøter og videomøter bør utnyttes i saker der det er hensiktsmessig. Villreinnemnda bestemmer selv hvilke saker som kan behandles av arbeidsutvalget, og

hvilke saker som er av en slik prinsipiell betydning at de bør behandles av en samlet nemnd.

Miljødirektoratet stiller driftsmidler til rådighet for villreinnemndene gjennom årlige tildelingsbrev, der det også kan gis nærmere føringer og retningslinjer for bruken av budsjettmidlene.

Fylkesmannens rolle

For hver villreinnemnd er det oppnevnt en hovedansvarlig fylkesmann som har økonomiansvar (regnskapsførende), som skal veilede faglig og påse at nemnda utfører sine oppgaver i tråd med gjeldende regelverk. Utover dette har alle fylkesmenn med areal innenfor et villreinområde, også de som ikke er hovedansvarlige, ansvar for å følge opp saker som berører villrein i arealplansammenheng.

Oversikt over hovedansvarlige fylkesmenn

Villreinnemnd	Fylkesmann
1. Setesdalsområdet	Aust- og Vest Agder
2. Brattefjell mfl.	Telemark
3. Hardangerviddaområdet	Buskerud
4. Nordfjella mfl.	Sogn og Fjordane
5. Sogn og Fjordane	Sogn og Fjordane
6. Reinheimen-Breheimen	Møre og Romsdal
7. Rondane og Sølnkletten	Oppland
8. Snøhetta og Knutshø	Sør-Trøndelag
9. Forollhogna	Hedmark
Tolga Østfjell	Hedmark

Sekretariat

Hver villreinnemnd skal ha et sekretariat med tilstrekkelig faglig kompetanse og kapasitet innen generell forvaltning, villreinfaglige og fortrinnsvis også arealplanfaglige spørsmål. Der det er hensiktsmessig kan flere nemndar gå sammen om et felles sekretariat.

Etablering og lokalisering av sekretariat avgjøres av hovedansvarlig fylkesmann.

Sekretariatet skal sikre god kontakt mellom villreinnemnda og fylkesmennene innenfor nemndas virkeområde, både av hensyn til at hovedansvarlig fylkesmann er regnskapsfører for nemnda, og at fylkesmennene er viktige aktører i den regionale arealplanleggingen.

Det er også viktig at sekretariatet utvikler et godt løpende samarbeid med berørte fylkeskommuner og kommuner i arealforvaltnings-spørsmål.

Norsk villreinsenter

Norsk Villreinsenter består av to informasjons- og kompetansesentre som bidrar med veiledning til villreinnemndene i hver sin region. Norsk Villreinsenter Sør har veiledningsansvar for nemndene 1-4, mens Norsk Villreinsenter Nord har veiledningsansvar for nemndene 5-9 og for Tolga kommune. Se også deres hjemmeside www.villrein.no.

§ 22 ÅPNING AV JAKT PÅ VILLREIN

Miljødirektoratet fastsetter forskrift om åpning av jakt på villrein.

Miljødirektoratet fastsetter forskrift om åpning av jakt på villrein, herunder geografisk avgrensning av villreinområdet. Arealet det åpnes for jakt på, kan opprettes som et eget område eller som en utvidelse av et eksisterende villreinområde. Den geografiske avgrensingen gjort med hjemmel i § 22 viser kun hvor det kan tillates jakt på villrein, og berører ikke automatisk andre regelverk. Lokale myndigheter og organisasjoner er viktige høringsparter ved fastsettelse av åpningsforskrift. Se for øvrig kommentarer til § 5.

§ 23 TELLENDE AREAL FOR VILLREIN

For villrein regnes areal over skoggrensa som tellende areal. Villreinnemnda kan godkjenne skogområder som brukes regelmessig av villrein som tellende areal. Vann og isbre over 500 dekar skal ikke regnes med.

Områder som villreinen ikke lenger benytter fordi menneskelig påvirkning har redusert områdene verdi vesentlig for villrein kan trekkes ut av tellende areal.

Det er størrelsen på det godkjente tellende arealet som skal legges til grunn ved beregning av antall fellingstillatelser som skal tildeles et vald.

Arealtyper

Areal over skoggrensa skal regnes som tellende areal for villrein. I tillegg kan jaktrettshaver søker om å få godkjent skogområder som brukes av villrein som tellende areal. Villreinnemnda bør i slike tilfeller sørge for en enhetlig praksis for hva som godkjennes.

Uttrekking av omdisponert areal

Villreinnemnda kan trekke ut arealer fra tellende areal hvis menneskelig påvirkning har redusert områdene verdi vesentlig for villrein. Dette innebærer at areal som omreguleres fra LNF(R)-område, jf. plan- og bygningsloven § 11-7, trekkes ut av tellende areal. Uttrekkingen skjer når arealet fysisk endres, for eksempel når det fysisk tilrettelegges for utbygging av hyttefelt. Selv om villreinens leveområde er vesentlig påvirket til enkelte årstider, for eksempel med fortsett skiløpenett i vintersesongen, kan området være relativt intakt til andre årstider. I slike tilfeller må villreinnemnda vurdere om området fremdeles er å regne som villreinhabitat, eller om menneskelig påvirkning har redusert områdene verdi så

vesentlig at det ikke lenger kan godtas som tellende areal.

Når villreinnemnda trekker ut et omdisponert areal fra det tellende arealet i et godkjent vald, er dette et vedtak som kan påklages etter vanlige regler. Vedtaket gjøres så tidlig som mulig, og senest 1. mars av hensyn til planlegging av den kommende jakta.

§ 24 KRAV TIL OPPRETTELSE AV VALD FOR JAKT PÅ VILLREIN

Valdet skal være sammenhengende og ha en avgrensning som gjør det egnet til jakt på villrein. Valdet må omfatte et tellende areal som minst tilsvarer minstearealet for villrein. Valdet kan i tillegg omfatte annet areal enn tellende areal.

Jaktrettshaverne skal oppnevne en valdansvarlig representant som opptrer på vegne av valdet overfor villreinnemnda.

Krav til størrelse og form

Jakt på villrein kan kun foregå i godkjent vald. Et vald skal være sammenhengende og ha en avgrensning og en form som gjør det egnet til utøvelse av jakt. Størrelsen på det tellende arealet må minst tilsvare minstearealet. Minstearealet for villrein regnes ut hvert enkelt år, jf. § 28. Dersom minstearealet er større enn valdets tellende areal, vil ikke valdet være godkjent for tildeling av fellingstillatelse det aktuelle året. Jaktrettshaverne kan samarbeide for å oppnå ønsket størrelse på valdet, men kan selv dele valdet opp i mindre enheter (jaktfelt) av hensyn til jaktutøvelsen.

Valdet kan omfatte andre arealtyper enn tellende areal. Valdets bruttoareal kan derfor være større enn størrelsen på det tellende arealet. Det er imidlertid kun det tellende arealet villreinnemnda skal legge til grunn for

godkjenning av vald og tildeling av fellings-tillatelser. Fellingstillatelsene er derimot gyldige over hele valdets areal.

Eiendommer der jaktrettshaveren ikke har stilt sin jaktrett til disposisjon kan godtas innenfor valdets yttergrenser, men ikke som en del av valdets areal. Dersom en eller flere slike eiendommer deler valdet i to, kan imidlertid ikke valdet betraktes som sammenhengende og det kan dermed ikke godkjennes.

Valdansvarlig representant

Valdansvarlig representant skal være jaktrettshavernes kontaktperson overfor myndighetene i saker som angår valdet, eksempelvis utsending av fellingstillatelse, rapportering av fellingsresultat og andre pålegg fra forvaltningsmyndighetene. Valdansvarlig representant er ikke ansvarlig overfor myndighetene med hensyn til selve jaktutøvelsen. Den enkelte jeger er formelt ansvarlig for egne handlinger.

Vedtekter

Forskriften stiller ikke krav om at det skal utarbeides vedtekter for valdet. Av hensyn til ivaretagelse av privatrettslige forhold anbefales det likevel at vedtekter alltid utarbeides for vald.

S 25 SØKNAD OM GODKJENNING AV VALD

Søknad om godkjenning av vald for jakt på villrein sendes villreinnemnda innen 1. april.

Søknaden skal inneholde

- a) kart som tydelig viser grensene for valdet,
- b) oversikt over de eiendommene (gård- og bruksnummer) valdet omfatter, og den enkelte eiendoms størrelse innenfor valdets grenser,
- c) oversikt over tellende areal som søkes godkjent,
- d) underskrift fra den eller de som lovlige representerer hver enkelt eiendom, og
- e) valdansvarlig representants navn, postadresse, telefonnummer, e-postadresse og underskrift.

Hvem kan søker

Jaktretten tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt. Jaktrettshaver kan søke villreinnemnda om å få godkjent sin eiendom som vald. Et vald kan bestå av en eller flere eiendommer, men den samlede størrelsen på det tellende arealet må minst tilsvare minstearealet for at valdet skal kunne godkjennes.

Frist

Fristen for å søke om godkjenning av vald for jakt på villrein er 1. april.

Søknadens innhold

- a) Grensene for valdet skal markeres på kart i en målestokk som klart viser valdets grenser. Det er hensiktmessig at valdgrensene følger eiendomsgrensene.
- b) og c) Søker er pliktig til å legge fram korrekte opplysninger om eiendoms-grenser og tellende areal. Slike opplysninger om den enkelte eiendom kan finnes hos kommunen eller hos Norsk

institutt for bioøkonomi,
<http://gardskart.skogoglandskap.no/>. Det er viktig at disse opplysningene holdes oppdatert, og at godkjent tellende areal justeres ved behov. Arealet skal beregnes basert på kartopplysninger, og det skal ikke korrigeres for hellende terreng.

- d) Alle jaktrettshavere i valdet skal skrive under på søknaden, dersom annet ikke er bestemt i avtale eller lov. For et sameie hvor ikke annet er bestemt, er flertallsvedtak tilstrekkelig for innmelding av en eiendom, jf. sameigelova § 4. For grunneiersammenslutninger og så videre, er det tilstrekkelig med underskrift fra lovlige valgt representant. Bestemmelser om hvem som representerer sammen-slutningen kan følge av vedtekter eller annet relevant regelverk.

En som leier jakt har ikke anledning til å melde en eiendom inn i et vald eller gjøre andre administrative endringer uten skriftlig fullmakt, jf. også kommentarer til § 2 bokstav i.

Søker må kunne dokumentere at underskiftene representerer de enkelte eiendommer/ jaktrettigheter på lovlige vis. For øvrig vises det til viltloven §§ 27-31.

- e) Underskriften er en bekrefteelse på at ved kommende gir sitt samtykke til å opptre som valdansvarlig representant overfor villreinnemnda.

Søker skal kunne dokumentere at rettighetsforholdene i valdet er i orden.

Søknadsskjema for om godkjenning av vald kan lastes ned fra Miljødirektoratet sin [skjemabank](#).

§ 26 GODKJENNING OG ENDRING AV VALD

Villreinnemnda skal behandle søknad om godkjenning av nye vald eller endringer i eksisterende vald for jakt på villrein innen 1. mai.

Jaktrettshaver som ønsker å trekke seg ut av et godkjent eller omsøkt vald, skal melde dette skriftlig til valdansvarlig representant med kopi til villreinnemnda senest 1. mars. Utmelding krever underskrift fra den eller de som lovlige representerer eiendommen.

Dersom valdets grenser, eiendomsforhold eller tellende areal endres, skal valdansvarlig representant melde endringene skriftlig til villreinnemnda innen 1. april for ny godkjenning.

Villreinnemnda kan til enhver tid trekke godkjenningen av hele eller deler av valdet tilbake og kreve at det fremmes ny søknad dersom rettighetsforhold som har betydning for godkjenningen av valdet er uklare. Villreinnemnda kan også kreve at opplysningene som er gitt i søknaden bekreftes eller dokumenteres på nytt.

Vurdering av søknad

Villreinnemnda skal behandle søknad om godkjenning av vald så fort som mulig, men senest innen 1. mai. Det kan være hensiktsmessig å behandle alle årets søknader samtidig for å få en helhetlig valdstruktur.

Villreinnemnda skal vurdere om søknaden om valdgodkjenning tilfredsstiller alle formelle krav i §§ 24 og 25. Valdet kan ikke godkjennes dersom disse kravene ikke er oppfylt.

Villreinnemnda må likevel utøve skjønn når de vurderer valdets form og avgrensning, og ta i betraktning at det som hovedregel er forvaltningsmessige fordeler med store

enheter. Der hvor strukturen på valdet (avgrensing, form, størrelse) er til hinder for en rasjonell og effektiv viltforvaltning, bør villreinnemnda i samarbeid med jakttretshaverne arbeide for bedre ordninger. At et vald er godkjent må ikke være til hinder for at det arbeides for bedre løsninger.

Regionale- og kommunale planer har politisk fastsatte grenser og er ikke førende for avgrensing av vald og tellende areal.

Godkjenning eller avslag er enkeltvedtak

Villreinnemndas godkjenning av vald eller avslag på søknad om godkjenning av vald er et enkeltvedtak og skal begrunnes. Vedtaket kan påklages av partene, og som parter regnes først og fremst søker og tilstøtende naboer. I særlige tilfeller kan også andre betraktes som part, noe som avgjøres i hvert enkelt tilfelle.

En godkjenning gjelder inntil villreinnemnda trekker godkjenningen tilbake, eller jakttretshaverne selv oppløser valdet.

Utmelding av en eiendom

En jakttrettshaver som ønsker å melde en eiendom ut av et godkjent eller omsøkt vald har mulighet til dette i perioden mellom endt jakttid og 1. mars. Utmelding skal gjøres skriftlig til valdansvarlig representant som skal videreformidle alle endringer i valdet samlet til villreinnemnda innen 1. april. En kopi av utmeldingen skal likevel sendes villreinnemnda for å unngå tvilstilfeller og for å sikre utmelding. Blir villreinnemnda klar over at valdansvarlig representant ikke har fått beskjed om en utmelding, skal villreinnemnda varsle valdansvarlig representant om de meldte endringene i valdet.

Utmelding krever underskrift fra den eller de som lovlig representerer eiendommen, jf. veileddning til § 25 bokstav d.

Melding om endringer i valdet

Fristen for å melde fra til villreinnemnda om endringer i grenser, eiendomsforhold eller

tellende areal er 1. april. De enkelte jakttrettshaverne må i god tid gi opplysninger til valdansvarlig representant om eventuelle endringer slik at opplysningene kan sendes villreinnemnda innen fristen. Villreinnemnda skal behandle alle endringsmeldinger, og godkjenne endringene så lenge valdet fremdeles oppfyller alle formelle krav.

Villreinnemnda skal alltid ha oppdaterte opplysninger om valdansvarlig representant, det vil si navn, postadresse, telefonnummer og e-postadresse. Endringer i dette meldes til villreinnemnda.

Tilbaketrekking og krav om ny søknad eller dokumentasjon

Villreinnemnda kan be om at opplysninger som er gitt i søknaden bekreftes eller dokumenteres på nytt, eller be om en ny søknad om valdgodkjenning. Villreinnemnda bør be om slik dokumentasjon eller søknad så snart de oppdager at dette kreves, og senest innen 1. mars for allerede godkjente vald. Dette skal skje skriftlig. Samtidig skal villreinnemnda opplyse om gjeldende valdgodkjenning trekkes tilbake eller ei.

Fellingskvote for villrein skal fastsettes av villreinnemnda innen 1. mai. Dersom utregnet minsteareal øker slik at et vald ikke lenger tilfredsstiller arealkravet, vil ikke valdet få tildelt fellingstillatelse det aktuelle året. I slike tilfeller kan arealene søkes sammenslått med naboeiendommer og det må søkes om godkjenning av det nye valdet.

Tvist om rettighetsforholdene er grunn for å nekte godkjenning eller trekke tilbake en godkjenning. Dersom rettighetsforhold som har betydning for godkjenningen av valdet er uklare, kan villreinnemnda til enhver tid på året trekke godkjenningen av hele eller deler av valdet ved et enkeltvedtak, og samtidig be om at det fremmes ny søknad. Dette skal gjøres av hensyn til enkeltgrunneieres rettsikkerhet. Et slikt krav må ha en klar saklig begrunnelse. Dette kan gjelde grensetvister, tvister om jakttrettigheter i sameie og lignende. Avklaring på slike rettighetsforhold

må gjøres av partene selv eller av rettsvesenet. Jordskifteretten kan i en bruksordning for jakta fastslå hvem som har rettigheter i området og størrelsen på den enkeltes andel.

§ 27 BESTANDSPLAN FOR VILLREIN

Villreinnemnda kan godkjenne en flerårig, maksimalt femårig, bestandsplan utarbeidet av villreinutvalg/grunneier-sammenslutning. Bestandsplanen skal som hovedregel omfatte hele villreinområdet, og inneholde mål for bestandsstørrelse og -utvikling, årlig avskytingsplan fordelt på alder og kjønn, oversikt over hvilke bestandsdata som skal samles inn og hvilke tiltak som er planlagt gjennomført.

Hvis det oppstår vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan, eller vesentlige uforutsette endringer i bestanden i løpet av planperioden, kan villreinnemnda beslutte at ny bestandsplan skal utarbeides.

Dersom villrein trekker mellom ulike villreinområder, kan områdene samarbeide om felles bestandsforvaltning, herunder felles bestandsplan.

Utarbeiding av bestandsplan

Villreinutvalget, som er jaktrettshavernes og grunneiernes organ, kan utarbeide forslag til bestandsplan for hele villreinområdet. Et viktig punkt i forbindelse med utarbeiding av bestandsplaner er at det organiseres gode prosesser for medvirkning fra de ulike aktørene, slik at det kan skapes et godt eierforhold til planen. Bestandsplanen skal være det viktigste grunnlagsdokumentet i kontakten mellom det offentlige som viltnaturverndmyndighet og de private aktører ved jaktrettshaverne og grunneierne.

Villreinnemnda har en viktig rolle i å motivere og stimulere til at det utarbeides gode bestandsplaner innenfor alle villreinområder nemnda har forvaltningsansvar for. Det bør etableres en god dialog mellom nemnda og villreinutvalget også i planutviklingsfasen. Fylkesmennene bør involveres i en slik dialog, blant annet med sikte på å medvirke til at nasjonale mål blir ivaretatt. Norsk Villreinsenter kan også gi råd og veiledning i forbindelse med planarbeidet.

Bestandsplanens varighet

En bestandsplan skal være flerårig, men maksimalt fem år. Forvaltningen av bestand, beiter og leveområder innenfor et villreinområde må ha et langsigtt perspektiv. Samtidig er det viktig å justere avskytingen underveis i forhold til måloppnåelsen, og eventuelt fastsette nye mål dersom utviklingen tilsier det.

Bestandsplanens innhold

I bestemmelsens første ledd er det fastsatt minimumskrav til hva en bestandsplan skal inneholde. Utover dette er det naturlig at planen også omfatter retningslinjer for blant annet årlig rapportering og opplegg for rullering av bestandsplanen.

Det er ønskelig at mål og tiltak knyttet til arealforvaltningen i området blir en del av bestandsplanen. Dette vil kunne gi et mer forpliktende dokument for villreinutvalget og jaktrettshaverne, som i de fleste tilfeller også representerer grunneierinteressene med den påvirkning og innflytelse disse har i forhold til forvaltningen av arealer i villreinområdet.

Utarbeidelse av bestandsplan for et villreinområde er den naturlige arenaen for forankring på rettighetshaversida av ulike soner med ulik fellingskvote. Videre skal avskytingsplanen vise antall, samt fordelingen på alder og kjønn.

Vurdering av bestandsplanen

Bestandsplanen sendes villreinnemnda for vurdering og godkjenning. Nemnda skal påse at bestandsplanen tilfredsstiller alle formelle

krav i bestemmelsen, og at den bidrar til en forsvarlig og fornuftig forvaltning av villrein i det aktuelle området. Blant annet må nemnda påse at bestandsplanen har mål om bestandsstørrelse og bestandsutvikling som villreinnemnda finner faglig forsvarlig. Villreinområdet trenger ikke være organisert som ett vald for at bestandsplanen skal kunne godkjennes.

Når en bestandsplan er godkjent, kan vald som har gitt sin tilslutning til planen få tildelt sin årlige fellingsstillatelse som valgfrie dyr. Det kreves at det enkelte vald skriftlig dokumenterer sin tilslutning til planen for en angitt planperiode overfor villreinnemnda. Bestandsplanen vil fungere som en bindende avtale mellom villreinnemnda og rettighetshaverne om avskytingsprofilen.

Vald som ikke tilslutter seg bestandsplanen tildeles fellingsstillatelse etter forskriften § 29 fjerde ledd. Villreinnemnda kan også tildele fellingsstillatelser etter § 29 fjerde ledd dersom bestandsplanen ikke følges som utsatt i områder med godkjent bestandsplan.

Dersom villreinnemnda av faglige eller juridiske grunner ikke kan godkjenne bestandsplanen slik den er foreslått av villreinutvalget, skal planen sendes tilbake med mulighet for omarbeiding på de punktene som nemnda ikke kan godta. Villreinnemnda bør i slike tilfeller gjennomføre en dialog med villreinutvalget, der hovedansvarlig fylkesmann eller andre veiledningsinstanser gjerne kan bringes inn. Etter ny behandling i villreinutvalget sendes den omarbeidete planen til ny vurdering i villreinnemnda. Dersom villreinnemnda fortsatt ikke kan godkjenne planen, kan villreinutvalget påklage dette til Miljødirektoratet. Klagen sendes om villreinnemnda på vanlig måte. Dersom klagen ikke tas til følge, fastsetter villreinnemnda den årlige fellingskvota og tildeler fellingsstillatelser etter § 29 fjerde ledd. Fellingskvota skal være i tråd med mål om bestandsstørrelse og -utvikling som villreinnemnda

finner faglig forsvarlig i samråd med hovedansvarlig fylkesmann og Miljødirektoratet.

Tilbaketrekking av bestandsplan

Ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan og forventet avskyting, eller ved uforutsatte endringer i bestanden, kan villreinnemnda trekke godkjenningen tilbake og vedta at det bør utarbeides ny bestandsplan. I dette ligger det for eksempel at nemnda vurderer at jaktuttakets størrelse eller sammensetningen i bestandsplanen ikke lenger er forenlig med ønsket utvikling av bestanden. Det er opp til villreinnemnda å utvise skjønn i slike vurderinger. Ved tilbaketrekking av godkjent bestandsplan, tildeles fellingsstillatelser etter § 29 fjerde ledd inntil ny bestandsplan er godkjent. Dersom bestandsplanen endres i løpet av planperioden må ny skriftlig tilslutning gis fra valdet dersom kvota skal tildeles som valgfrie dyr.

Bestandsplan på tvers av områder

Dersom villrein trekker mellom ulike villreinområder, kan områdene samarbeide om felles bestandsforvaltning. Dette innebærer at villreinutvalgene fra de respektive områdene kan samarbeide om å utarbeide en bestandsplan som sendes villreinnemnda for mulig godkjenning.

Ved grenseoverskridende samarbeid må de berørte villreinnemndene inngå en skriftlig avtale som minst omhandler

- Hvilke oppgaver og hvilken avgjørelsесmyndighet som legges til de berørte nemndene.
- Tidspunktet for overføring av oppgaver og avgjørelsesmyndighet.
- Økonomi, herunder driftsmidler og fordeling av fellingsavgifter.
- Nærmere regler for uttreden og avvikling av samarbeidet.
- Eventuelt annet som etter lov krever avtale.

§ 28 FASTSETTELSE AV FELLINGSKVOTE OG BEREGNING AV MINSTEAREAL

Villreinnemnda vedtar årlig fellingskvote for hvert villreinområde innen 1. mai.

Hvis godkjent bestandsplan foreligger, skal villreinnemnda legge denne til grunn for sitt årlige vedtak om fellingskvote. I villreinområder uten bestandsplan skal villreinutvalg/grunneiersammenslutning oppfordres til å fremlegge forslag før fellingskvote fastsettes.

Minsteareal regnes ut ved divisjon av villreinområdets samla tellende areal med fastsatt fellingskvote. I spesielle tilfeller kan et villreinområde deles i flere geografiske soner med tilhørende kvote og minsteareal.

Villreinnemnda vedtar årlig fellingskvote for hvert villreinområde innen 1. mai, også for områder med godkjent bestandsplan.

Områder med bestandsplan

Hvis godkjent bestandsplan foreligger, skal villreinnemnda legge denne til grunn for sitt årlige vedtak om fellingskvote, supplert med blant annet fellingsstatistikk og resultater fra årlige tellinger der slike finnes. Selv om godkjent bestandsplan foreligger kan villreinutvalget fremme forslag til årets fellingskvote overfor villreinnemnda med bakgrunn i bestandsplanen og sin vurdering av bestandsutviklingen.

Områder uten bestandsplan

I villreinområder uten bestandsplan skal villreinutvalg/grunneiersammenslutning oppfordres til å fremlegge forslag før villreinnemnda fastsetter fellingskvota.

Geografisk differensiering

Enkelte av villreinområdene er av naturlige eller menneskeskapte årsaker delt i mer eller mindre separate geografiske enheter. I slike tilfeller kan det være nødvendig å differensiere jakttrykket, eksempelvis grunnet ulikheter i dyrenes levevilkår eller bestandsutvikling. Bestemmelsens tredje ledd gir derfor villreinnemnda mulighet til å fastsette ulik fellingskvote for ulike deler av et villreinområde. Vedtaket skal begrunnes og kan påklages av partene i tråd med reglene i forvaltningsloven.

Registrering i Hjorteviltregisteret

Når fellingskvota legges inn i Hjorteviltregisteret regnes minstearealet for villrein automatisk ut for hele villreinområdet. Frist for registrering av fellingskvota i Hjorteviltregisteret er 5. mai. Kontrollkort og kjevelapper bestilles samtidig via Hjorteviltregisteret.

§ 29 FELLINGSTILLATELSE FOR VILLREIN

Villreinnemnda tildeler årlig fellings-tillatelse for villrein til godkjente vald med et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet. Fellingstillatelsen gjelder innenfor det godkjente valdet.

For hvert vald beregnes antall fellings-tillateler ved å dividere valdets tellende areal med gjeldende minsteareal.

Vald som har gitt skriftlig tilslutning til godkjent bestandsplan kan tildeles den årlige fellingstillatelsen uten spesifikasjon på alder og kjønn.

For vald som ikke har gitt skriftlig tilslutning til godkjent bestandsplan kan villreinnemnda fordele fellingskvota på følgende kategorier: kalv ($\frac{1}{2}$ år), simle (1½ år og eldre), simle/ungdyr (simle 1½ år og eldre eller bukk 1½ år), valgfritt dyr. Kalv kan felles i stedet for voksne dyr av begge kjønn.

Villreinnemnda skal sende fellings-tillatelsen til valdansvarlig representant innen 15. juni.

Om fellingstillatelsen

Godkjente vald med et tellende areal som minimum tilsvarer minstearealet mottar fellingstillatelse fra villreinnemnda uten årlig søknad. Fellingstillatelsen gjelder kun innenfor valdets grenser, med unntak av for vald som har inngått fellesjaktavtale, jf. § 31.

Villreinnemnda registrerer tillatt felte dyr i Hjorteviltregisteret, som generer felling-stillateler for utskrift. Fellingstillatelsen skal sendes til valdansvarlig representant innen 15. juni. Dette gjelder også for vald som skriftlig har tilsluttet seg en godkjent bestandsplan. Fellingstillatelsen inneholder

en fellingsrapport som skal returneres til villreinnemnda etter endt jakt hvert år.

Tildeling av fellingstillatelse er et enkelt-vedtak som kan påklages innen tre uker fra mottagelse.

Vald tilsluttet en bestandsplan

Vald som skriftlig har tilsluttet seg en godkjent bestandsplan, tildeles fellings-tillatelsen som et gitt antall frie dyr. Bestandsplanen og den skriftlige tilslutningen vil fungere som en bindende avtale mellom villreinnemnda og rettighetshaverne om avskytingsprofilen. Selv om det foreligger godkjenning av en flerårig bestandsplan, skal villreinnemnda vedta fellingskvote årlig, samt sende ut fellingstillatelsene årlig.

Vald uten bestandsplan

For vald uten tilslutning til godkjent bestands-plan, skal fellingstillatelsen vise hvor mange dyr som tillates felt av ulike kjønns- og alderskategorier. Antall dyr tillatt felt regnes ut ved å dele valdets tellende areal med gjeldende minsteareal. Det skal alltid rundes nedover til nærmeste hele tall.

Alle kategorier dyr i bestemmelsens fjerde ledd skal tildeles hvert år, men med noen unntak. I områder der ungbukker (1½ år) og simler så like at det ikke er rimelig å kreve at jegerne skal kunne skille mellom disse, er det ikke nødvendig å tildele kategorien simle. I områder der simlene skiller seg klart ut fra 1½-års bukker, kan kvota alternativt tildeles på gruppene kalv, simle og valgfrie dyr.

Unntak fra regelen om at alle kategorier dyr skal tildeles, kan gjøres i særlige tilfeller hvis det har oppstått en svært skjev kjønns- og aldersfordeling, for eksempel en svært lav andel hanndyr. Slikt vedtak må begrunnes særskilt.

Villreinnemnda bør ut fra hensynet til like-verdig behandling av valdene, sørge for at alle vald - også ettdyrsvald - over tid får en rimelig tildeling av de ulike kategoriene på fellingstillatelsen. Dersom det viser seg at det

over flere år er et systematisk skjevt forhold mellom kvota og avskytingen, for eksempel ved at kalvekvotene utnyttes for lite, er det rimelig at dette kan rettes opp ved økte kalvekvoter i kommende år.

Villreinnemnda kan benytte kategorien valgfritt dyr ved tildeling etter denne bestemmelsen. Valgfritt dyr omfatter da alle kategorier dyr, inkludert voksen bukk (2½ år eller eldre).

§ 30 KONTROLLORDNING FOR VILLREINJAKT

For hver villrein som tillates felt, sender villreinnemnda et kontrollkort til valdansvarlig representant. Kortet utformes av Miljødirektoratet og skal vise hva slags kategori dyr fellingstillatelsen gjelder for og i hvilket vald fellingstillatelsen gjelder.

Felte dyr eller kjøtt skal være merket med riktig utfylt kontrollkort før transport fra fellingssted starter eller når det etterlates i terrenget over natten.

Utforming og gyldighet

Kontrollkortet skal ivareta offentligrettslige interesser og bidra til en god rapportering fra jakta. Kortet skal fylles ut med den type dyr som er felt, det vil si riktig aldersklasse og kjønn. Kontrollkortet kan inneholde mulighet til å registrere andre opplysninger som kan bidra til forvaltning og overvåking av bestanden i villreinområdet.

Et kontrollkort fungerer som et bevis på at man har tillatelse til å felle en villrein. Når dyret er felt skal kontrollkortet festes til det felte dyret. Fra det offentliges side er et kontrollkort gyldig innenfor hele valdets grenser, på lik linje med en fellingstillatelse. Jaktrettshaver kan selv sette ytterligere begrensninger opp mot jaktutøvelsen, for eksempel ved inndeling av et vald i jaktfelt og

antall dyr som tillates felt innenfor hvert jaktfelt. I denne sammenhengen er jaktfelt et rent privatrettlig begrep i forhold til felling av villrein.

Bestilling og utsending

Kontrollkort bestilles av villreinnemnda via Hjorteviltregisteret etter registrering av fellingskvote. Riktig antall kontrollkort skal være villreinnemndene i hende ca. 10 dager før kortene skal være sendt til valdansvarlig representant, som er 15. juni.

§ 31 FELLESJAKTAVTALER FOR VILLREIN

Fellingstillateler gitt til ett vald kan benyttes i andre vald i villreinområdet, eller andre vald i villreinområder med felles bestandsplan, i hele eller en nærmere angitt del av jaktpérioden. Dette forutsetter skriftlig avtale som viser hvilke vald og hvilke perioder fellesjaktavtalen gjelder for.

Tilrettelegge for effektiv jakt

Det er ønskelig at det tilrettelegges for en effektiv jaktutøvelse i forhold til dyras bevegelser i løpet av jaktpérioden. Små vald kan oppnå mer effektiv jaktutøvelse ved å organisere seg i større enheter slik at de selv kan bli enige om å fordele jaktrykket til områder der dyra oppholder seg. Slik tilrettelegging for mer effektiv jakt må imidlertid avveies mot risiko for at det oppstår store og uheldige koncentrasjoner av jegere.

Om fellesjaktavtale

I villreinområde med flere vald kan effektiviteten av jakta også økes ved at det inngås fellesjaktavtaler som tillater jegerne å krysse valdgrensene i hele eller deler av området på nærmere angitte vilkår. Det

samme gjelder i områder med felles bestandsplan på tvers av villreinområder.

En fellesjaktavtale kan være utformet på flere ulike måter, men bør som et minstekrav inneholde hvilke vald avtalen omfatter, om avtalen er gjensidig mellom alle valdene og eventuelle unntak fra dette, samt hvilke tidsrom (jaktår og perioder av jakta) avtalen skal gjelde. For å ivareta jaktrettshavernes rettigheter til å sette egne vilkår for jakt, jf. viltloven § 27, skal slike fellesjaktavtaler være skriftlige.

For en statsallmenning kan fjellstyret inngå fellesjaktavtale med andre vald innenfor området uten at det anses som et vedtak som faller inn under fjelloven § 27 første ledd. En fellesjaktavtale gjelder for ett år om gangen og krever derfor ikke godkjenning (stadfesting) av Miljødirektoratet (fjelloven § 27 tredje ledd). Det vil også være adgang til å la statsallmenningen inngå i et større vald uten slik godkjenning, under forutsetning av at allmenningen opprettholdes som et eget jaktfelt der tildelingen av jaktkort følger fjellovens regler.

Forskriften krever ikke at vald som er inndelt i jaktfelt trenger en skriftlig fellesjaktavtale for å kunne felle et dyr innenfor et annet jaktfelt i samme vald. Dette reguleres kun privat mellom jaktrettshavere i valdet.

Kapittel 4. Rapportering og håndheving

Jeger som venter på villrein i fjellet. Foto: Sigve Reiso, naturarkivet.no

§ 32 RAPPORTERING

For elg, hjort, rådyr og villrein skal valdansvarlig representant rapportere årlig fellingsresultat til kommunen eller villreinnemnda innen 14 dager etter endt jakt. Kommunen og villreinnemnda skal innen 30 dager etter endt jakttid rapportere dette til Statistisk Sentralbyrå gjennom Hjorteviltregisteret.

Valdansvarlig representant skal rapportere opplysninger registrert på kontrollkort for villrein til villreinnemnda senest 14 dager etter endt jakt.

Miljødirektoratet, fylkesmannen, fylkeskommunen, kommunen og villreinnemnda kan hver for seg eller i fellesskap pålegge jegerne og/eller jaktrettshaverne å rapportere opplysninger om viltbestanden i sitt jaktfelt eller vald ved å registrere sett elg eller sett hjort, samle inn kjever, kjønnsorganer og lignende til analyse og bruk i forvaltningen.

Rapportering av felte dyr

For jakt på elg, hjort og rådyr skal valdansvarlig representant rapportere fellingsresultatet til kommunen på fastsatt måte senest 14 dager etter endt jakt. Tilsvarende skal valdansvarlig representant rapportere fellingsresultatet for villrein til villreinnemnda senest 14 dager etter siste jaktdag. Rapporten skal inneholde antall felte dyr av bestemte kategorier. Ytterligere veiledning for rapportering finnes på fellingsrapporten som er en del av fellingstillatelsen valdansvarlig representant mottar før jaktstart. Det er viktig at alder og kjønn blir riktig registrert for å bedre kunne følge med på bestandens utvikling i området. Aldersbestemmelse av felte dyr gjøres ved å vurdere utviklingen av tennene i underkjeven. Informasjon om aldersbestemmelse finnes på skjemaene for sett elg og sett hjort, på Hjorteviltportalen, og på Sett og skutt.

Kommunen og villreinnemnda skal sørge for at data samlet inn under jakt, blir åpent tilgjengelig i Hjorteviltregisteret innen 30 dager etter endt jakttid.

Justering ved fellesjaktavtaler

For områder med fellesjaktavtaler er regelen at felte dyr skal rapporteres fra det valdet

som fikk tildelt dyret selv om det er skutt i et annet vald.

Registrering av feilskutt dyr

Ved felling av annet dyr enn det fellings-tillatelsen sier, skal det felte dyrets faktiske kjønn og alder rapporteres. Slike feilskutte dyr skal tas med som del av det ordinære fellingsresultatet, også i tilfeller hvor dyret eller dets verdi innndras av kommunen. Overføres dyret til et annet vald, skal det føres på dette valdets fellingsrapport.

Påkjørt dyr som tas på kvota

Hvis et hjortevilt blir påkjørt under jakta, kan kommunen tillate at dyret tas på kvota til et vald som har fellingsstillatelse på denne kategorien dyr. Et slikt dyr skal da registreres på valdets fellingsrapport på tilsvarende måte som andre felte dyr. Påkjørt hjortevilt som tas på kvota skal også rapporteres inn som fallvilt i Hjorteviltregisteret slik at man får korrekt påkjørselsstatistikk, men kommunen skal da hakes av for «Overført til fellingskvote» ved registering som fallvilt. Kommunen kan ikke kreve at et vald tar fallvilt på kvota.

Felling av hjortevilt som er sykt, skadet ol.

Hjortevilt som etter felling viser seg å være skadet, magert eller på annen måte oppfattes som mindreverdig, skal som hovedregel tas på kvota på ordinær måte. Kommunen kan ikke bestemme at hjortevilt under et visst antall kilo ikke skal tas på fellingskvota. Dette må likevel ikke være til hinder for felling av dyr som er åpenbart sykt, skadet eller hjelpeøst og bør avlives av dyrevelferdsmessige årsaker.

Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst § 28 sier at «*Jeger som på lovlig grunn og i lovlig jakttid eller fellingsperiode treffer på storvilt som er såret eller skadet slik at det er påført store lidelser og ikke kan leve eller bli friskt, skal avlive dyret for å hindre unødige lidelser. Dersom jegeren ved avliving av hjortevilt har fellingsstillatelse på tilsvarende kategori dyr, skal vedkommende straks ta stilling til om dyret skal tas på egen fellingskvote.*». Hvis valdet ikke tar et slikt dyr

på sin kvote, skal kommunen registrere dyret som fallvilt i Hjorteviltregisteret. Gjelder dette villrein bør det være en dialog om forholdet mellom kommunen og villreinnemnda. Hjortevilt som etter felling dokumenteres av godkjent personell å være uegnet til menneskeføde grunnet sykdom eller lignende, og som blir kassert i sin helhet, skal ikke belastes valdets kvote. Kommunen registrerer slike dyr som fallvilt i Hjorteviltregisteret. Hele dyret, også gevir, tilfaller da kommunen. I slike tilfeller får valdet mulighet til å felle et tilsvarende dyr på nytt innenfor fastsatt jakttid. Dyr som kasseres grunnet feil behandling av etter at det er skutt, skal tas på valdets ordinære kvote.

Rapportering i Hjorteviltregisteret og til SSB

Kommunen og villreinnemnda skal registrere fellingsstallene i Hjorteviltregisteret innen 30 dager etter endt jaktsesong. De skal samtidig rapportere tallene videre til Statistisk sentralbyrå (SSB) via Hjorteviltregisteret. For elg- og hjortevald som har registrert data på Sett og skutt, kan fellingsstallene overføres direkte til fellingsrapporten i Hjorteviltregisteret. Der kan tallene korrigeres ved behov.

Grunnlag for fellingsavgift

Kommunen skal benytte fellingsstallene som grunnlag for fakturering av fellingsavgift, jf. [forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort](#). Til orientering skal det ikke beregnes merverdiavgift ved innkreving av fellingsavgift. For villrein er det Miljødirektoratet som krever inn fellingsavgiften basert på rapporterte opplysninger.

Det skal betales fellingsavgift for alle dyr lovlig skutt under jakta. Det skal også betales fellingsavgift for fallvilt som tas på kvota. Fallingsavgiften følger dyret, altså skal det ikke betales fellingsavgift for feilskutte dyr som innndras av kommunen, selv om de skal rapporteres som ordinært fellingsresultat. Overtas et feilskutt dyr av noen andre, skal fellingsavgiften belastes valdet som overtar dyret, og dyret skal rapporteres som skutt der av hensyn til beregning av fellingsavgift. Det

skal ikke betales fellingsavgift for dyr som er syke eller lignende, og som er trukket fra kvota.

Rapportering av kontrollkortopplysninger

Når jakta er slutt skal villreinjegere sende kontrollkortet til jaktrettshaverne ved valdansvarlig representant, jf. forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst § 26 A. Valdansvarlig representant skal samle alle kort utstedt for valdet, både brukte og ubrukde kort, og sende disse til villreinnemnda innen 14 dager etter jaktas slutt. Villreinnemnda kan gi beskjed til valdansvarlig representant hvis de ønsker at ubrukde kort ikke returneres.

Ved en eventuell åpning for elektronisk rapportering av opplysninger på kontrollkort, bør villreinnemnda i dialog med villreinutvalget avgjøre om kontrollkortene skal innleveres både fysisk og elektronisk i en overgangsperiode.

Vekt, kjever og andre data

For å gjennomføre en mer presis forvaltning av hjortevilt, er det behov for å vite mer om bestandens størrelse og sammensetning enn det fellingsresultatet viser. Jegere kan oppfordres til, eller pålegges, å rapportere andre opplysninger, eller sende inn deler av viltet for vitenskapelige undersøkelser eller andre særlige formål. Dette vil i første rekke dreie seg om vekt og underkjever eller tenner for nøyaktig aldersbestemmelse. Når vekt skal samles inn er dette normalt slaktevekt, det vil si dyrets vekt uten innvoller, skinn, hode, blod og leggbein. Skuddskadet kjøtt regnes med. For områder med innlevering av kjever for elg og hjort kan kjovelapper bestilles årlig gjennom Hjorteviltregisteret.

Sett elg og sett hjort

Innsamling og systematisering av jegernes observasjoner under jakta gjennom sett elg- og sett hjort-registreringer, er et av de viktigste bidragene til en kunnskapsbasert forvaltning av elg og hjort. Lokale myndigheter, jaktrettshaverne og andre har stor

nytte av dette materialet, som ivaretas i Hjorteviltregisteret. Kommunen eller annen forvaltningsmyndighet kan pålegge jegerne å registrere sett elg og sett hjort. Disse registreringene skal gjøres på jaktfeltnivå. For mindre vald uten jaktfelt, registreres observasjonene på valdnivå. Områder som har fellingstillatelse på begge artene skal føre både sett hjort-skjema og sett elg-skjema. Også dager uten observasjoner skal føres for å få et mer korrekt inntrykk av bestandsituasjonen.

Som for fellingsresultat bør sett elg og sett hjort rapporteres innen 14 dager etter siste jaktdag. Kommunen skal tilgjengeliggjøre dataene i Hjorteviltregisteret innen 30 dager etter jaktslutt.

Elektronisk rapportering

Jaktlagenes rapportering av sett elg, sett hjort og slaktevekter bør skje elektronisk via Sett og skutt, www.settogssett.no.

Jaktleder, eller vedkommende jaktleder delegerer oppgaven til, registrerer sett elg, sett hjort og slaktevekter på Sett og skutt. Det er mulig å registrere data fortløpende, altså etter hver jaktdag. For innlogging kreves jegernummer (finnes på jegeravgiftskortet) og fødselsdato. Vider må man registrere navn eller nummer på jaktfelt eller vald.

Data fra Sett og skutt overføres automatisk til Hjorteviltregisteret. Kommunen kan gi valdansvarlig representant tilgang til Hjorteviltregisteret slik at valdansvarlig kan se alle sett elg- og sett hjort-data, samt alle slaktevekter registrert på sitt vald. Valdansvarlig representant kan redigere og godkjenne data fra alle sine jaktfelt både underveis i jakta og etter endt jakt. Data rapportert via Sett og skutt gjøres løpende tilgjengelig for alle i rapportene fra Hjorteviltregisteret etter hvert som kommunen godkjenner de enkelte jaktdagene.

Fellingsdata for elg og hjort registrert på Sett og skutt, kan overføres direkte til fellingsrapporten i Hjorteviltregisteret.

Annen pålagt rapportering

Ytterligere rapportering kan pålegges gjennom bestemmelsens tredje ledd. Dersom Miljødirektoratet, fylkesmannen eller fylkessammenslutningen pålegger rapportering må innsamling samordnes med kommunen eller villreinnemnda for å sikre tilgjengeliggjøring av data i Hjorteviltregisteret.

§ 33 BRUK AV HJORTEVILTREGISTERET

Kommunen og villreinnemnda skal benytte Hjorteviltregisteret som verktøy for å tildele fellingstillatelser, rapportere fellingsresultat og holde oversikt over vald og tellende areal.

Kommunen skal registrere sett elg- og sett hjort-rapporter i Hjorteviltregisteret. Kommunen og villreinnemnda skal sørge for at andre innsamlede opplysninger om hjortevilt registreres i Hjorteviltregisteret.

Bruk av Hjorteviltregisteret sikrer en enhetlig og felles lagring av data, samt at SSB lett kan hente ut data til statistikkproduksjon. Kravet om obligatorisk bruk skal sikre ivaretagelse av data over tid, og gi et best mulig datagrunnlag for forvaltningen på alle nivå.

Tilgjengeliggjøring av bestandsdata

Bestandsdata som er i registeret i Hjorteviltregisteret ligger åpent tilgjengelig for alle på www.hjorteviltregisteret.no.

Hjorteviltregisteret er tilrettelagt for registrering av ulike typer data som er relevante for bestandsforvaltningen. Eksempler på dette er fellingsstatistikk, observasjonsdata, slaktevekter, påkjørt hjortevilt og funn av syke dyr. Dataene kan blant annet benyttes til å evaluere vedtatte mål og tilpasse videre forvaltning.

I områder hvor sett elg- og sett hjortregisteringer samles inn, skal kommunen gjøre registeringene tilgjengelige i Hjorteviltregisteret. Dataene registreres på datonivå, og ikke som sum for hele jaktperioden. Fortrinnvis bør sett elg- og sett hjort-data registreres på Sett og skutt i forbindelse med jakta slik at dataene automatisk overføres til Hjorteviltregisteret. Slik slipper kommunen å registrere data manuelt, samtidig som dette sikrer en god kvalitet på dataene da de registreres for hver jaktdag.

Administrative data

Hjorteviltregisteret fungerer også som et administrativt verktøy. Eksempelvis gir registeret en oversikt over vald, opplysninger knyttet til vald og jaktfelt, løsning for beregning av fellingsavgifter og utskrift av ulike forhåndsutfylte skjema.

Fallvilt

I Hjorteviltregisteret er fallvilt definert som dyr som påkjøres, eller dør av andre årsaker enn lovlige jakt. Hovedårsaken til fallvilt-hendelser er påkjørsel av bil eller tog, men fellinger av skadedyr, hjortevilt som dør grunnet sykdom og ulovlig felling kommer også inn under begrepet fallvilt. Alle ulykker som skjer med motorkjøretøy og tog registreres, selv om utgangen ikke har vært dødelig for dyret. Dette bidrar til en bedre mulighet for kartlegging av ulykkesutsatte strekninger, og for evaluering av kommunale mål relatert til påkjørsler, jf. § 3.

Fallvilt registreres av kommunen i Hjorteviltregisteret. Det finnes et eget [fallvilstskjema](#) som kan benyttes i felt for å få inn de nødvendige opplysningene. For å få et fortrolig godt bilde på fallvithendelser bør hendelsene legges inn fortløpende i Hjorteviltregisteret. Kommunene skal ved jaktårets slutt, 31. mars, rapportere fallvithendelser til SSB som ivaretar den offisielle statistikken over bekrefte døde dyr.

Adgang til å registrere data

Det er kun innlegging av data som krever brukernavn og passord i Hjorteviltregisteret. Slik adgang kan gis til kommuner, villreinnemnder og andre etter registrering på nettsiden. Valdansvarlig representant kan også gis brukertilgang, blant annet for å kunne godkjenne data registrert via Sett og skutt. Det er kommunen som gir valdansvarlig representant denne brukertilgangen.

Kommunen kan gi ettersøkspersonell mulighet til å registrere fallvilt direkte i Hjorteviltregisteret.

§ 34 MISLIGHOLD AV RAPPORTERINGSPLIKT

Kommunen kan nekte eller trekke tilbake godkjenning av kvotefri jakt på rådyr, eller bestandsplan for elg eller hjort ved manglende rapportering av fellingsresultat eller andre pålagte innsamlede opplysninger.

Villreinnemnda kan nekte tildeling av frie fellingstillatelser for jakt på villrein påfølgende jaktår ved utilfredsstillende rapportering av fellingsresultat eller andre pålagte innsamlede opplysninger.

Manglende fellingsrapport

Pålegget om rapportering av fellingsresultat er rettet mot valdet som representerts ved valdansvarlig representant. Manglende rapportering av fellingsresultat er overtrædelse av § 32. Kommunen eller villreinnemnda bør sende skriftlig purrebrev til vald som ikke rapporterer, og hvis rapportering unnlates gjentatte ganger må kommunen eller villreinnemnda vurdere om forholdet skal anmeldes til politiet. I alle tilfeller er dette rettet mot selvet valdet og ikke valdansvarlig representant.

Kommunen eller villreinnemnda kan ikke nekte tildeling av fellingstillatelse påfølgende

år selv om fellingsrapport ikke er innlevert. Villreinnemnda kan heller ikke nekte fellingsstillatelse påfølgende år selv om alle kontrollkortene ikke er innlevert.

Sanksjonsmulighet

Kommunen eller villreinnemnda har ingen sanksjonsmuligheter ved manglende eller utilfredsstillende rapportering av andre data enn fellingstall, med mindre annen rapportering eller innsamling er skriftlig pålagt med hjemmel i § 32 tredje ledd.

Kommunen kan trekke tilbake godkjenning av kvotefri jakt på rådyr for vald som ikke leverer den årlige fellingsrapporten.

Kommunen kan trekke tilbake godkjent bestandsplan dersom forrige års fellingsresultat ikke rapporteres som pålagt. For bestandsplanområder, bør manglende rapportering fra ett eller flere vald i bestandsplanområdet føre til tilbaketrekkning. Tilsvarende kan mangel på rapportering være grunn til å nekte godkjenning av omsøkt bestandsplan. Manglende rapportering fører til utilstrekkelig kunnskap om bestanden i området, og gir ikke kommunen mulighet til å vurdere bestandsplanens måloppnåelse.

Finner villreinnemnda fellingsrapporteringen utilfredsstillende, kan villreinnemnda nekte tildeling av frie fellingstillatelser etter godkjent bestandsplan påfølgende jaktår.

§ 35 STRAFF

Overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften straffes etter viltloven § 56.

Håndtering av ulike roller

En av kommunens og villreinnemndas oppgaver som offentlige forvaltningsorgan er å påse at viltlovens bestemmelser med forskrifter blir overholdt. Dette gjelder også

pålegg gitt av kommunen eller villreinnemnda i medhold av lov eller forskrifter. Overtredelse av slike pålegg er straffbare etter viltlovens bestemmelser. Miljødirektoratet gjør oppmerksom på at uaktsomme overtredelser også er straffbare, jf. viltloven § 56.

Ved brudd på forskriftens bestemmelser bør kommunen og villreinnemnda vurdere om forholdet skal anmeldes til politiet. En anmeldelse bør inneholde en faglig vurdering, som gir politiet et godt grunnlag for å vurdere om det er begått en straffbar handling og eventuelt av hvem. For eksempel bør det opplyses om overtredelsen gjaldt felling av et lite 1½-års dyr når fellingstillatelsen gjaldt kalv.

Brudd på private vilkår jakttrettshaverne selv har knyttet til bruken av tildelt fellingskvote vil ikke medføre administrative reaksjoner som inndragelse av feilskutt dyr eller straffettlig forfølgelse fra det offentliges side.

Grovere overtredelser

Innen hjorteviltforvaltningen er det særlig to former for overtredelser som lokale forvaltningsorganer aktivt bør gjøre noe for å motvirke. Det ene gjelder uforsvarlig jaktutøvelse, herunder sikkerhet og dyrevelferd. Det andre gjelder bevisst felling av dyr utover fastsatte kvoter. I slike saker bør overtredelsene anmeldes til politiet. I tillegg kan villreinnemnda kontakte Statens naturoppsyn for å få til et målrettet samarbeid.

Håndtering av feilskutt dyr

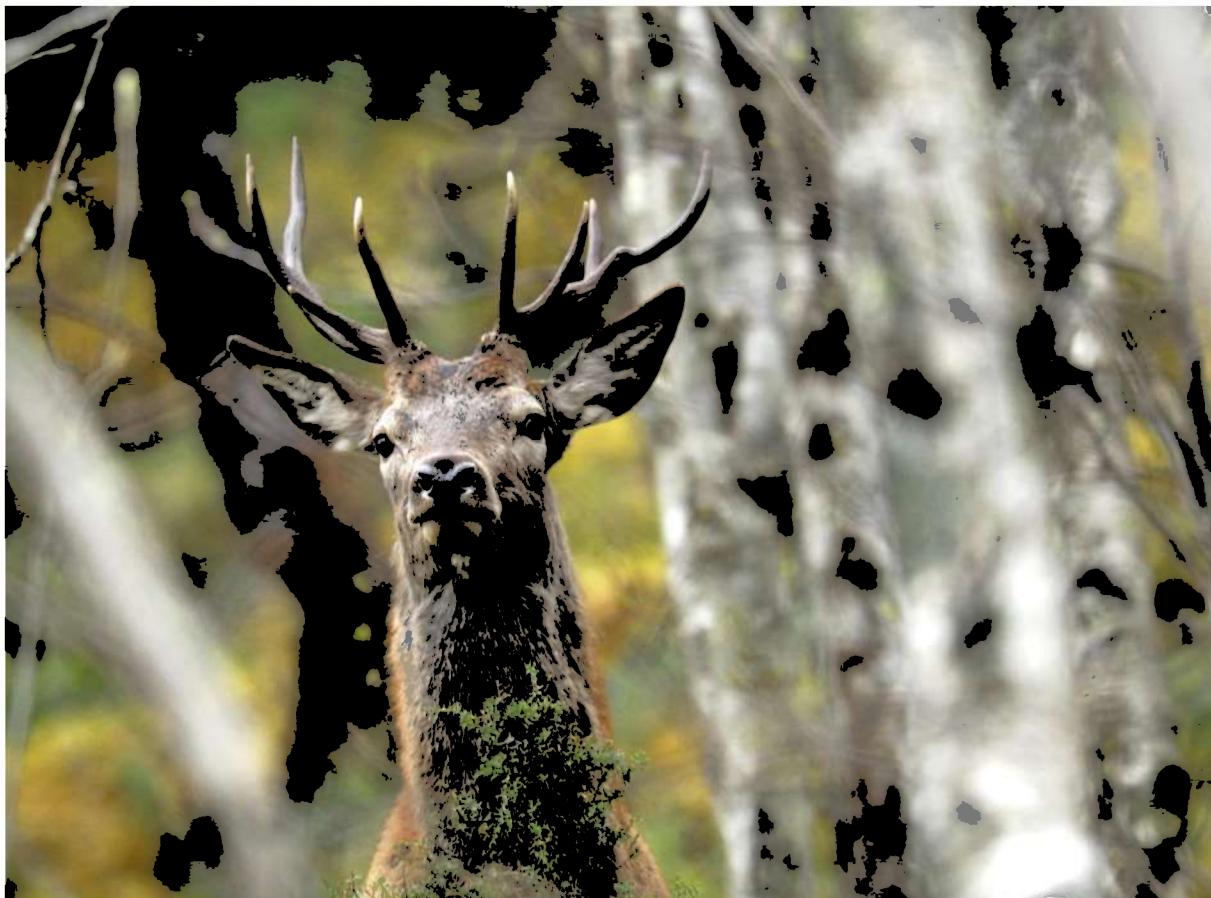
Felling av annet dyr enn det fellingstillatelsen tilsier, det vil si annet kjønn, annen alder eller for mange dyr, anses som ulovlig felt vilt, også når det er snakk om hendelige uhell. Slike feilskytinger skal tas med som del av det ordinære fellingsresultatet selv om dyret eller dets verdi inndras av kommunen. Valdet får ikke tildelt fellingstillatelse på nytt dyr.

Ulovlig felt hjortevilt, eller verdien av dyret, tilfaller kommunen. Kommunens eiendomsrett til ulovlig felt vilt følger av viltloven § 48, og er ikke et enkeltvedtak som kan påklages.

Hele dyret er kommunens eiendom, hvilket betyr at også gevir kan inndras. Feilskutt dyr inndras også når det dreier seg om såkalte hendelige uhell. Dersom det ulovlig felte dyret allerede er partert og eventuelt fordelt, kan kommunen kreve inn verdien av dyret gjennom brev til valdansvarlig representant.

Et hjortevilt som er felt av en annen enn den som har jakttretten på eiendommen kan overtas av jakttrettshaveren mot fradrag i valdets kvote. Forutsetningene er at jakttrettshaveren har denne kategorien dyr på sin kvote. Tilsvarende kan kommunen overlate et feilskutt dyr til en jakttrettshaver i et annet vald som har fellingstillatelse på denne kategorien dyr, mot fradrag i valdets kvote. Kommunen avgjør slike saker i hvert enkelt tilfelle, og det forutsetter enighet mellom kommune og jakttrettshaver i mottagende vald.

Kapittel 5. Klage, dispensasjon og ikrafttreden

Hjortebukk. Foto: Egill J. Danielsen

§ 36 KLAGEADGANG

Enkeltvedtak fattet med hjemmel i denne forskriften kan påklages i samsvar med reglene i forvaltningsloven.

Klageinstans for vedtak fattet av kommunen er fylkesmannen, klageinstans for vedtak fattet av villreinnemnda er Miljødirektoratet, og klageinstans for vedtak fattet av fylkeskommunen er fylkestinget eller den fylkestinget bestemmer.

Klageadgang og frist

Klageadgangen på enkeltvedtak gjelder alle vedtak som gjelder bestemte enkeltpersoners eller befolkningsgruppers rettigheter eller plikter. Klagefristen er tre uker fra tidspunktet parten mottar vedtaket.

Saksgang

Klagen skal stilles til klageinstansen, men sendes det forvaltningsorganet som fattet vedtaket det klages på. Forvaltningsorganet som fattet vedtaket skal behandle klagen først. Dette organet kan omgjøre sitt første vedtak og gi klageren rett. Da er saken ferdig. Dersom dette organet ikke omgjør hele eller deler av vedtaket, skal klagen sammen med forvaltningsorganets behandling, sendes til klageinstansen. Klageinstansen kan delegerere

myndigheten til å behandle klagen i tråd med reglene i forvaltningsloven.

§ 37 DISPENSASJON

Miljødirektoratet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskriften. Søknad om dispensasjon sendes til kommunen eller villreinnemnda for forberedende saksbehandling før den oversendes Miljødirektoratet.

Kommunen og villreinnemnda kan etter søknad gi dispensasjon fra tidsfrister gitt i § 10, § 11 tredje ledd, § 13, § 14 tredje ledd, § 15 fjerde ledd og § 20 fjerde ledd.

Villreinnemnda kan etter søknad gi dispensasjon fra tidsfrister gitt i § 25 og § 26 tredje ledd.

I særlige tilfeller kan Miljødirektoratet gi dispensasjon fra bestemmelser i denne forskriften.

Søknad om dispensasjon fra jaktrettshavere skal sendes til kommunen eller villreinnemnda for forberedende saksbehandling før den oversendes Miljødirektoratet. Dette for at kommunen eller villreinnemndas ståsted i saken skal komme fram før dispensasjons-søknaden behandles.

Kommunen kan etter søknad dispensere fra følgende søknadsfrister:

- § 10 første ledd: Søknad om godkjenning av vald for jakt på elg, hjort eller rådyr sendes kommunen innen 1. mai.
- § 11 tredje ledd: Dersom valdets grenser, eiendomsforhold eller tellende areal endres skal valdansvarlig representant melde endringene skriftlig til kommunen innen 1. mai for ny godkjenning.
- § 13 første ledd: Søknad om godkjenning av bestandsplanområde for jakt på elg eller hjort sendes kommunen innen 1. mai.

- § 14 tredje ledd: Representanten for bestandsplanområdet skal melde om endringer i bestandsplanområdet til kommunen innen 1. mai for ny godkjenning.
- § 15 siste ledd: Frist for å søke kommunen om godkjenning eller endring av bestandsplan er 1. mai.
- § 20 fjerde ledd: Frist for å søke kommunen om kvotefri jakt på rådyr er 1. mai.

Villreinnemnda kan etter søknad kan dispensere fra følgende søknadsfrister:

- § 25 første ledd: Søknad om godkjenning av vald for jakt på villrein sendes villreinnemnda innen 1. april.
- § 26 tredje ledd: Dersom valdets grenser, eiendomsforhold eller tellende areal endres skal valdansvarlig representant melde endringene skriftlig til villreinnemnda innen 1. april for ny godkjenning.

Kommunen og villreinnemnda kan ikke utsette andre tidsfrister som følge av en dispensasjon gitt i medhold av denne bestemmelsen. For eksempel kan kommunen eller villreinnemnda ikke utsette fristen for å godkjenne et vald selv om de ved dispensasjon har utsatt firsten for å sende inn søknad om godkjenning av vald.

§ 38 IKRAFTTREDELSE

Forskriften trer i kraft 08.01.2016. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 10. februar 2012 nr. 134 om forvalting av hjortevilt.

§ 39 OVERGANGSBESTEMMELSER

Bestandsplaner som er godkjent før 08.01.2016, gjelder ut planperioden.

I forbindelse med innføring av nye krav til godkjenning av bestandsplaner ved ikrattreden av forskrift 10. februar 2012 nr. 134 om forvalting av hjortevilt, ble det lagt opp til en overgangsperiode på inntil fem år.

Denne overgangsperioden videreføres slik at vald med godkjent bestandsplan etter forskriften fra 2002, kan løpe planperioden ut, og senest ut jaktåret 2016/2017.

Vedlegg 1. Valdansvarlig representants oppgaver og muligheter

Jaktrettshaverne oppnevner selv en valdansvarlig representant som opptrer på vegne av valdet overfor forvaltningsmyndighetene. Kommunen eller villreinnemnda skal alltid ha oppdaterte opplysninger om valdansvarlig representant.

Blant valdansvarlig representant sine oppgaver og muligheter er

- Kontaktpersonen ovenfor kommunen/villreinnemnda i saker som angår valdet.
- Mottaker av opplysninger fra jaktretts-havere vedrørende utmelding av eiendommer fra valdet.
- Skal melde endringer i valdets grenser, eiendomsforhold eller tellende areal til kommunen eller villreinnemnda for ny valgodkjenning.
- Kan på vegne av valdet skrive under på søknad til kommunen om godkjenning av bestandsplanområde for elg og/eller hjort. Krever gyldig fullmakt eller lignende.
- Kan trekke et vald ut av et bestandsplan-område for elg og/eller hjort. Krever gyldig fullmakt eller lignende.
- Ved jakt på elg eller hjort skal valdansvarlig melde jaktleders navn og adresse til kommunen før jaktaget starter jakta.
- Mottar valdets fellingstillatelser fra kommunen eller villreinnemnda.
- Skal rapportere årlig fellingsresultat på fastsatt skjema til kommunen eller villreinnemnda innen 14 dager etter endt jakt.
- Skal rapportere opplysninger på kontrollkortene til villreinnemnda innen 14 dager etter endt jakt.
- Påse at alle andre pålagte opplysninger rapporteres til kommunen eller villreinnemnda.
- Mulighet til å logge seg inn i Hjorteviltregisteret www.hjorteviltregisteret.no for å se på, godkjenne og redigere sett elg- og sett

hjort-skjema lagt inn av de ulike jaktfeltene via Sett og skutt, www.settogsutt.no.

- Oppfordre jaktlederne til å registrere sett elg og sett hjort via Sett og skutt, www.settogsutt.no.

Vedlegg 2. Kommunens oppgaver

For kommunens myndighet og plikter etter denne forskriften henviser direktoratet til nettstedet Miljøkommune

www.miljokommune.no/Temaoversikt/Viltforvaltning/. Her finnes hjelpesider for utføring av enkelte oppgaver relatert til hjorteviltforskriften og Hjorteviltregisteret.

Vedlegg 3. Tabell over frister

Paragraf	Forvaltning av elg, hjort og rådyr	Frist	Hvem
§ 6	Fremme forslag om nytt minsteareal	15. januar	Parter med interesse
§ 6	Fastsettelse av forskrift om minsteareal	15. mars	Kommunen
Veileder § 33	Rapportering av fallvilt til SSB via Hjorteviltregisteret	31. mars	Kommunen
§ 11	Trekke eiendom ut av godkjent eller omsøkt vald	1. april	Jaktrettshaver
§ 16	Trekke tilbake valdgodkjenning*	1.april	Kommunen
§ 14	Trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde	1. april	Valdansvarlig
§ 14	Trekke tilbake godkjenning av bestandsplanområde	1. april	Kommunen
§ 16	Trekke tilbake godkjenning av bestandsplan	1. april	Kommunen
Veileder § 20	Tilbaketrekking av kvotefri jakt på rådyr	1.april	Kommunen
§ 10	Søke om godkjenning av vald	1. mai	Valdansvarlig
§ 11	Melde endringer i valdet til kommunen	1. mai	Valdansvarlig
§ 13	Søke om godkjenning av bestandsplanområde	1. mai	Bestandsplanområdets representant
§ 14	Melde endringer i bestandsplanområdet til kommunen	1. mai	Bestandsplanområdets representant
§ 15	Søke om godkjenning eller endring av bestandsplan	1. mai	Bestandsplanområdets representant eller valdansvarlig
§ 20	Søke om kvotefri jakt på rådyr	1. mai	Bestandsplanområdets representant eller valdansvarlig
§ 11	Behandle søknad om vald	15. juni	Kommunen
§ 14	Behandle søknad om bestandsplanområde	15. juni	Kommunen
§ 16	Behandle søknad om bestandsplan for elg eller hjort	15. juni	Kommunen
Veileder § 20	Behandle søknad om kvotefri rådyrjakt	15. juni	Kommunen
§ 18 og § 20	Utsending av fellingstillatelse på elg, hjort og rådyr	15. juni	Kommunen
§ 32	Rapportere fellingsresultat til kommunen	14 dager etter endt jakttid	Valdansvarlig
Veileder § 32	Rapportere av sett elg og sett hjort til kommunen	14 dager etter endt jakttid	Jaktleder/ valdansvarlig
§ 32	Rapportere fellingsresultat til SSB via Hjorteviltreg.	30 dager etter endt jakttid	Kommunen
Veileder § 32	Registrere sett elg og sett hjort i Hjorteviltregisteret	30 dager etter endt jakttid	Kommunen

* Kommunen kan trekke tilbake valdgodkjenningen og kreve ny søknad også etter 1. april dersom det foreligger tvil som berører rettsforhold i valdet.

Paragraf	Forvaltning av villrein	Frist	Hvem
§ 26	Trekke eiendom ut av godkjent eller omsøkt vald	1. mars	Jaktrettshaver
§ 26	Trekke tilbake valggodkjenning*	1. mars	Villreinnemnda
§ 25	Søknad om godkjenning av vald for villreinjakt	1. april	Valdansvarlig
§ 26	Melde endringer i valdet til villreinnemnda	1. april	Valdansvarlig
§ 26	Behandle søknad om vald	1. mai	Villreinnemnda
§ 28	Fastsettelse fellingskvote og utregning av minsteareal	1. mai	Villreinnemnda
Veileder § 28	Registrere kvote i Hjorteviltregisteret og bestille kontrollkort	5. mai	Villreinnemnda
§ 29	Utsending av fellingstillatelse på villrein	15. juni	Villreinnemnda
§ 32	Rapportere fellingsresultat og opplysninger på kontrollkort til villreinnemnda	14 dager etter jaktas utløp	Valdansvarlig
§ 32	Rapportere fellingsresultat til SSB via Hjorteviltregisteret	30 dager etter endt jakttid	Villreinnemnda

* Villreinnemnda kan trekke tilbake valggodkjenningen og kreve ny søknad også etter 1. mars dersom det foreligger tvil som berører rettsforhold i valdet.

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljødirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø.

Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyne (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptrer selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd.

Samtidig er vi underlagt politisk styring.

Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.